

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma/ Sosiaalinen kuntoutus

Ville Valtonen

TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUKSET PERHEESEEN TYÖTTÖMÄN NÄKÖ-
KULMASTA

Opinnäytetyö 2013

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi

VALTONEN, VILLE

TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUKSET TYÖTTÖMÄN
PERHEESEEN TYÖTTÖMÄN NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyö

42 sivua + 2 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Harri Mäkinen

Toimeksiantaja

KymiCare

Maaliskuu 2013

Avainsanat

Työttömyys, työtön, perhe, työelämä, kumppani, puoliso,

lapset,

työttömyyden vaikutus, työttömyyden merkitys, työttö-
myyteen reagointi

Opinnäytetyön aiheena oli työttömyyden vaikutus työttömän perheen psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä perheen vaikutus perheenjäsenen työttömyydestä johtuvien negatiivisten ja positiivisten seurausten käsittelyssä. Työn avulla pyrittiin antamaan kansainvälisissä töissä käytettävää materiaalia, jossa tulee esille suomalaissyntyisten ihmisten näkökulmia.

Opinnäytetyön alussa käsitellään teoriapohjan avulla työn merkitystä ihmisen elämässä, työn eri muotojen vaikutuksia ihmisen elämässä, työttömyyttä aiheuttavia tekijöitä, työttömyyden vaikutuksia ihmisen elämässä sekä selviytymistä työpaikan menetyksestä. Tämän jälkeen kerrotaan tutkimuksen suorittamisesta. Opinnäytetyön lopussa esitellään tutkimuksen tulokset, johtopäätökset ja pohditaan opinnäytetyötä. Opinnäytetyön aineisto on kerätty teemahaastatteluilla, joita tehtiin yhteensä 11 kappaletta neljässä Kouvolan Korttelikoti ry:n yksikössä.

Johtopäätöksenä tutkimuksesta voidaan sanoa, että ihmisen työttömyys näyttäytyy usealla eri tavalla perheenjäsenien käyttäytymisessä ja vaikuttaa heidän hyvinvointinsa monin tavoin. Sekä kumppanit että lapset vaikuttavat työttömäksi jääneen työttömyyden käsittelyssä positiivisesti ja negatiivisesti.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

VALTONEN, VILLE

EFFECTS OF UNEMPLOYMENT TO UNEMPLOYED'S
FAMILIES FROM THE UNEMPLOYED'S POINT OF
VIEW

Bachelor's Thesis

42 pages + 2 pages of appendices

Supervisor

Harri Mäkinen, Senior Lecturer

Commissioned by

KymiCare

March 2013

Keywords

unemployment, unemployed, family, working life,
companion, spouse, effects of unemployment, meaning of
unemployment, reactions to unemployment

The subject of the study was the effects of unemployment to families' mental, physical and social welfare as well as family's effects to dealing with negative and positive consequences caused by unemployment. The study shows Finnish people's view about the subject and gives material to international work related to the same theme.

At the beginning of the study there is a theory about the meaning of work in people's lives, different forms of work's effects in people's lives, factors causing unemployment, effects of unemployment in a human's life and surviving when losing a job. In the end of the study there are results of research, conclusions and consideration about it. The material of the work was gathered with 11 theme interviews, which were made in four units of Kouvolan Korttelikoti ry.

As a conclusion of research it can be said that human's unemployment shows up many different ways in family member's behaviour and affects their welfare in several ways. Both companions and children experience an unemployed's dealing with unemployment negatively and positively.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	TYÖN MERKITYS IHMISEN ELÄMÄSSÄ	7
	2.1 Iän ja sukupolven vaikutus työn merkitykseen ihmisen elämässä	8
	2.2 Ympäristön ja kulttuurin vaikutus työn merkitykseen ihmisen elämässä	9
3	TYÖN ERI MUOTOJEN VAIKUTUKSET IHMISEN ELÄMÄSSÄ	9
	3.1 Kokoaikainen ja vakituinen työsuhde	10
	3.2 Osa-aikainen työsuhde	10
	3.3 Määräaikainen työ ja vuokratyö	11
4	TYÖTTÖMYYYTTÄ AIHEUTTAVIA TEKIJÖITÄ	12
	4.1 Koulutus ja päihteet	12
	4.2 Liikunnan vähyys ja vajaakuntoisuus	12
5	TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUKSET IHMISEN ELÄMÄSSÄ	13
	5.1 Työttömyyden vaikutukset elämänhallintaan	14
	5.2 Työttömyyden vaikutukset terveyteen ja toimintakykyyn	14
	5.3 Työttömyyden vaikutukset eri ikäisiin ihmisiin	15
	5.4 Työttömyyden vaikutukset eri sukupuoliin	16
	5.5 Työttömyyden vaikutukset perherooleihin	17
	5.6 Työttömyyden vaikutukset lapsiin	18
	5.7 Työttömyyden vaikutuksen pitkäaikaistyöttömiin	19
6	TYÖTTÖMYYYSTILASTOJA	20
7	TUTKIMUSKYSYMYKSET	22
8	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	22
	8.1 yhteistyökumppanit	22
	8.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimushenkilöt	23
	8.3 Teemahaastattelulomakkeen laatiminen ja kuvaus	24

8.4 Teemahaastattelun suorittaminen ja tutkimusaineiston käsittely	24
9 TUTKIMUSTULOKSET	25
9.1 Työttömyyden vaikutus työttömänä olevan perheen psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin	25
9.1.1 Psyykkiset vaikutukset	25
9.1.2 Fyysiset vaikutukset	30
9.1.3 Sosiaaliset vaikutukset	30
9.2 Perheen vaikutus perheenjäsenen työttömyydestä johtuvien negatiivisten ja positiivisten seurausten käsittelyssä?	32
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	34
10.1 Pohdinta	35
10.2 Opinnäytetyön luotettavuus	36
10.3 Jatkotutkimusaiheita	37
LÄHTEET	38
Liitteet	
Liite 1. Teemahaastattelulomake	
Liite 2. Kirjallinen pyyntö haastateltavaksi	

1 JOHDANTO

Se, miten ihmiset kokevat työttömyyden, on aina ollut ajankohtainen asia, mutta tällä hetkellä se on erityisesti ajankohtainen. Eurooppa kärsii osissa jäsenmaissaan vaikeasta työttömyyden kasvusta ja kaikissa jäsenmaissaan vähintään suuresta työttömyyden kasvun uhasta. Työttömiä oli Suomessa Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuoden 2013 tammikuussa 228 000, mikä oli 25 000 enemmän kuin edellisen vuoden tammikuussa. (Työttömyysaste 2013.) Työttömyys kasvoi tammikuussa Kymenlaaksossa. Työttömien määrä kasvoi vajaat seitsemän prosenttia verrattuna viime vuoden tammikuuhun. Kymenlaaksossa oli työttömänä tammikuun lopussa vajaat 12 000 ihmistä, mikä on 14,3 prosenttia työvoimasta. (Työttömyys kasvoi tammikuussa Kymenlaaksossa 2013.) Työttömyys heijastuu jokaiseen ihmiseen jollain tavalla. Jos heijastuminen ei tapahdu suoraan, niin se tapahtuu välillisesti jonkun muun ihmisen kautta. Jokainen joutuu kokemaan työttömyydestä aiheutuvia vaikutuksia. Mitä lähemmäs työttömyys koskettaa ihmisen elämää, sitä suuremmat ovat sen vaikutukset. Työttömyys on usein rankka kokemus, jos se tapahtuu ihmisille itselleen, mutta myös läheisen työttömyys voi olla suuri koettelemus ihmisen elämässä.

Työttömyys nähdään usein ikävänä asiana ihmisen elämässä ja siitä raportoidaan jatkuvasti uutisissa negatiivisessa valossa. Kuitenkin moni ihminen löytää myös hyviä puolia työttömäksi jäädessään, joten päätin tutkia sekä negatiivisia että positiivisia työttömyyden vaikutuksia. Koin myös mielenkiintoiseksi aiheeksi sen, miten perheenjäsenet vaikuttavat työttömän työttömyyden käsittelyssä.

Sain keväällä 2012 tiedon KymiCaren Minna Veistilältä, että Kymenlaakson ammattikorkeakoulun saksalainen yhteistyökoulu haluaisi jonkun opiskelijan tekevän opin- näytetyön, joka tutkisi suomalaisten näkemyksiä työttömyyden vaikutuksista perheisiin. Päätin ottaa aiheen vastaan, ja koska aihe oli muunneltavissa, muokkasin opin- näytetyön tutkimuskysymykset ajankohtaisiksi ja tilaajan toiveiden mukaisiksi. So- vimme Veistilän kanssa, että työstäni tehtäisiin artikkeli englanniksi, jotta sitä voitai- siin mahdollisesti hyödyntää kansainvälisissä tutkimuksissa.

Mietimme Veistilän kanssa, että KymiCare sopisi hyvin työn tilaajaksi. Materiaalin saamiseksi minun oli etsittävä joku ulkopuolinen yhteistyökumppani. Otin yhteyttä Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry:n, jossa tiesin olevan töissä tai tukityöllistettynä ih- misiä, joilla on jonkin verran työttömyystaustaa elämässään. Uskoin saavani myös

suhteellisen kattavan otoksen erilaisia näkemyksiä, koska Kouvolan Korttelikoti ry:n työntekijöillä on paljon erilaisia taustoja elämässään, kuten esimerkiksi erilainen työhistoria, koulutushistoria ja perhesuhdehistoria. En halunnut rajata ikäryhmää tai sukupuolta haastateltavia etsittäessä. Ainoa toiveeni oli, että halusin suomalaissyntyisiä haastateltavia, koska Kymenlaakson ammattikorkeakoulun saksalainen yhteistyökoulu halusi tietää kantasuomalaisten ajatuksia työttömyydestä.

Opinnäytetyöni esittelee aluksi työn merkitystä ihmisen elämässä ja työn eri muotoja. Tämän jälkeen työssäni käsitellään työttömyyden vaikutuksia ihmisen elämässä. Ennen tutkimustuloksia on vielä työttömyystilastoja ja tietoja tutkimuksen suorittamisesta, jonka jälkeen tutkimustuloksissa esitellään vastaukset tutkimuskysymyksiin sekä esitetään johtopäätökset, pohdinta ja jatkotutkimusehdotuksia.

2 TYÖN MERKITYS IHMISEN ELÄMÄSSÄ

Työn merkitys on erilainen eri kulttuureissa. Työstä saatavat taloudellinen turvallisuus ja työkykyisyys ovat suomalaisille miehille ja naisille tärkeitä selittäviä tekijöitä, kun mitataan onnellisuutta. Työ on tärkeä osa ihmisen minuutta. Työ tarjoaa taloudellisen turvan lisäksi sosiaalisen kentän, jossa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Nykyihminen ei voi elää vahvassa varmuudessa, että työpaikka, palkka ja työkaverit olisivat samoja ja pysyviä. Nykyään on varauduttava siihen, että työpaikan voi menettää milloin tahansa. Jatkuvaa kouluttautumista ja taitojen ylläpitoa vaaditaan monissa ammateissa. (Pojjula 2003, 15 - 16, 19 - 20.)

Työ merkitsee eri sukupolville ja eri etnisistä ja kulttuurillisista taustoista tuleville ihmisille erilaisia asioita. Nykyaikana, kun Suomi kansainvälistyy ja maahanmuuttajien määrä lisääntyy, työntekoon suhtautumisen kirjo kasvaa jatkuvasti. Yhä useampi ihminen on myös pidempään töissä, joka tuo työmarkkinoille ikäjakaumaan suurempaa vaihtelua kuin ennen. Ihmiset hakevat yhä enemmän innoitusta ja motivaatiota eri asioista, eikä yhtenäiskulttuuri ole enää yhtä vahva kuin aikaisemmin on ollut. (Työ ei ole vain työtä. Hyvän työn manifesti. 2009, 5.)

2.1 Iän ja sukupolven vaikutus työn merkitykseen ihmisen elämässä

Ikä vaikuttaa vahvasti työhön suhtautumiseen. Nykyaikana vanhemmat ikäluokat korostavat voimakkaammin erityisesti työhön itseensä ja työnteon moraaliin liittyviä asioita, kuten työn itseisarvoa, yhteiseksi hyväksi toimimista ja työntekoa yhteiskunnallisena velvollisuutena. Nuoremmat arvostat enemmän vapaa-aikaa, harrastuksia ja kavereiden kanssa yhdessä oloa. Kaikilla ikäpolvilla on arvostusta kaikkiin edellä mainittuihin asioihin, mutta painotukset ovat selvästi erilaiset vanhemmilla ja nuoremmilla sukupolvilla. Nuorille työnteko ei enää niinkään ole moraalinen velvoite vaan enemmänkin itsensä toteuttamista. (Alle 45-vuotiaille työ ei ole vain itseisarvo. 2010.)

Ennen ihmiset suostuivat tekemään monia töitä, joihin nykypäivänä voi olla hankala löytää työntekijää varsinkin suomalaissyntyisistä ihmisistä. Enää ei tehdä niin usein työtä sen takia, että työnteko itsessään olisi merkityksellistä. Työnteolla haetaan enemmänkin sitä, että omaan elämään saadaan mielekästä merkitystä. Työ merkitsee edelleen ihmisille paljon, mutta sen sijaan, että ihmiset haluaisivat tehdä vain jotain työtä he haluavat tehdä enemmän heitä itseään miellyttäviä töitä eli ns. "hyviä töitä". (Työ ei ole vain työtä. Hyvän työn manifesti. 2009, 6.)

Työpaikat eivät tänä päivänä ole kovinkaan usein sellaisia, että niitä voitaisiin kutsua varmoiksi työpaikoiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että työ saattaa päättyä erinäisistä syistä paljon useammin tai olla esimerkiksi määräaikainen. Työpaikoista joudutaan usein kilpailemaan ja työnsaanti voi olla metsästysprosessi. Henkistä väkivaltaa ei siedetä enää työssä samalla tavalla kuin ennen. Työntekijät eivät myöskään suodata enää kenlaisia johtajia. Johtajilta vaaditaan usein sitä, että hän luottaa alaisiinsa ja osoittaa sen myös heille. (Työ ei ole vain työtä. Hyvän työn manifesti. 2009, 8 - 9.)

Rahanteko ei enää ole niin suuressa arvossa kuin ennen. Myöskään ihmisten onnellisuus ei lisääntynyt tietyn tulotason jälkeen merkittävästi. Ihmiset tekevät usein sitä, mistä he oikeasti haluavat tehdä. Raha on välttämättömyys, mutta haluttuja palkkioita ovat mm. joustavuus työajoissa, enemmän valtaa työtehtäviin ja haastavat työtehtävät. (Työ ei ole vain työtä. Hyvän työn manifesti. 2009, 10.)

2.2 Ympäristön ja kulttuurin vaikutus työn merkitykseen ihmisen elämässä

Nykyään työnteossa ajatellaan monia asioita, joihin ihmiskunta on herännyt ajan saatossa. Moni työpaikka tekee asioita, jotka jollain tapaa kuluttavat, kuormittavat tai likaavat maapalloa. Varsinkin nuoret ikäpolvet ovat kasvaneet näihin ajatuksiin, koska heille on opetettu jo viimeistään kouluajoista lähtien, että nykyisenlaista menoa maapallo ei kestä loputtomiin. (Työ ei ole vain työtä. Hyvän työn manifesti. 2009, 7.) Painetta nuorten työllistymiseen tuo myös tieto siitä, että jokaisesta työelämän ulkopuolelle jäävästä nuoresta lankeaa yhteiskunnalle miljoonan euron lasku, ennen kuin hän täyttää 60. (Punkka 2013).

Yrityksiin ja yrittäjyyteen suhtautuminen on muuttunut suurella tavalla. Globalisaation myötä yrityksistä on tullut entistä kansainvälisempiä. Yrityksiä ei nähdä enää niinkään ruoan ja terveyden tuottajina lähiympäristölleen, vaan yritykset ovat enemmänkin rahasampoja, joiden omistajat voivat olla koti- tai ulkomailla. Yrityksien tuotteiden lisäksi yritykset nähdään itsessään tuotteina, jotka joku voi halutessaan ostaa. Parhaimmillaan tällainen kehitys on moottori, joka vauhdittaa talouden ja innovaatioiden hyödyntämistä. Huonoimmillaan voittojen tavoittelu voi kuitenkin viedä jonkun ihmisen pitkän kehitystyön hukkaan sekä työstä voi hävitä pitkäjänteisyys ja sisäinen motivaatio. (Työ ei ole vain työtä. Hyvän työn manifesti. 2009, 11.)

3 TYÖN ERI MUOTOJEN VAIKUTUKSET IHMISEN ELÄMÄSSÄ

Avaan opinnäytetyössäni hieman teoriaa erilaisten työn muotojen merkityksistä ihmisille. Teen tämän sen takia, jotta lukija ymmärtää paremmin opinnäytetyöni tutkimushenkilöiden taustoja ja heidän ajatusmaailmaansa. Erilaisilla työmuodoilla työskentelevät voivat nähdä työn eri tavalla. Esimerkiksi osa-aikaista työtä tekevä saattaa kokea, että hänellä on tarpeeksi aikaa tehdä muutakin kuin työtä omassa elämässään, mutta jotkut kokopäiväistä työtä tekevät saattavat kokea aikapulaa helpommin muilla elämänsä osa-alueilla.

3.1 Kokoaikainen ja vakituinen työsuhde

Kokoaikaisessa työsuhhteessa käytössä on normaali työaika, mikä tavallisesti tarkoittaa viittä työpäivää ja joko 37,5 tai 40 tuntia työntekoa viikossa. (Kokoaikainen työsuhde.) Säännöllinen työaika on työaikalain mukaan enintään kahdeksan tuntia vuorokaudessa tai 40 tuntia viikossa. Työaika voi joustaa päivittäin, viikoittain ja kuukausittain, mutta säännöllisen työajan on tasoitettava työaikalain ja työ- tai virkaehtosopimuksen mukaisesti. Säännöllinen työaika voidaan tietyillä aloilla järjestää niin, että se on kolmen viikon pituisena ajanjaksona enintään 120 tuntia tai kahden viikon pituisena ajanjaksona enintään 80 tuntia. (Työaika.)

Vakituinen työ tarkoittaa työsuhdetta, joka on voimassa toistaiseksi. Kyseessä on tällöin vakituinen ja pysyvä työpaikka. Vakituinen ja kokoaikainen työ on yleisin työsuhteen muoto. Vakituinen eli toistaiseksi voimassa oleva työsuhde lakkaa irtisanomisella, joko työntekijän tai työnantajan aloitteesta. Työnantaja tarvitsee irtisanomiseen painavan syyn, kun taas työntekijä voi irtisanoa itsensä ilman perustetta. (Vakituinen työ.)

Työhön liittyvistä odotuksista vakituinen työ on selvästi tärkeintä suomalaisille. Toimialapalvelu Manpowerin teettämässä kyselytutkimuksessa vakituinen työ oli erittäin tärkeää yli 48 prosentille ja tärkeää 30 prosentille työntekijöistä. Vuonna 1999 tehdyn tutkimuksen mukaan asenteen vakituisen työn tärkeyttä kohtaan eivät olleet muuttuneet paljon. (Vakituinen työ tärkeintä 1999.)

3.2 Osa-aikainen työsuhde

Työsopimuksessa voidaan sopia, että työtä tehdään vain osan päivää tai viikkoa. Osa-aikaiseksi määritellään työ, jota tehdään alle laissa tai työ- tai virkaehtosopimuksessa määritellyn säännöllisen viikkotyöajan. Tässä tapauksessa myös palkka on suhteutettu työaikaan. Yleensä osa-aikaiseksi määritellään työ, jota tehdään alle 30 tuntia viikossa. Jos työnantajalla on myöhemmin tarvetta lisätyövoimaan, lisätyötä on tarjottava ensin osa-aikaisille. Osa-aikaisella työntekijällä voi olla useampi työsuhde eri työnantajiin. Osa-aikaiseen työsuhhteeseen ei saa soveltaa kokoaikaista työsuhdetta huonom-

pia työehtoja, mutta edut voidaan suhteuttaa työaikaan vastaavaksi. (Osa-aikainen työsuhte).

Osa-aikaisen työn valinta saattaa olla oma valinta, kokoaikatyön puute tai useamman työn tekeminen. Esimerkiksi kotityöt, perhe, sairaudet, opiskelu tai vähäinen rahan tarve voivat olla syitä, että ihminen valitsee osa-aikatyön. Tampereen yliopistossa tehdyssä tutkimuksessa tutkittavista osa-aikatyötä tekevästä ihmisistä suurin osa suhtautui työhönsä myönteisesti. Taloudellista niukkuutta pidettiin osa-aikaisen työn miinuspuolena. Tutkittavista osa oli kokenut, että jotkut olivat aliarvioineet heidän työtään sen osa-aikaisuuden vuoksi. (Virtanen 2008, 48, 53).

3.3 Määräaikainen työ ja vuokratyö

Työsopimus voidaan tehdä määräaikaiseksi, jolloin työsuhte päättyy ennalta määrättyä ajankohtana. Määräaikainen työsuhte voidaan tehdä vain perustellusta syystä. Työsopimukseen tulee kirjata määräaikaisuuden syy ja kesto. Määräaikaisuuden syy voi olla esimerkiksi vakituisen työntekijän sijaisena toimiminen, kiire- tai sesonkiapulaisena toimiminen, työn luonne, työharjoittelun suorittaminen tai muu vastaava työn tilapäisyyttä osoittava seikka. Lähtökohtaisesti määräaikaista työsuhteesta ei voi päättää ennen määräajan päättymistä. Määräaikaiseen työsuhteeseen on kuitenkin mahdollista sopia irtisanomisaika, jolloin irtisanominen on mahdollista samoin perusteiden kuin vakituisessakin työsuhteessa. (Määräaikainen työ.)

Työsopimuksen voi tehdä myös työvoimaa vuokraavan yrityksen kanssa. Työntekijä on tällöin työsuhteessa vuokrausyritykseen, mutta työntekopaikka vaihtelee ja palkkin voi määräytyä työntekopaikan mukaan. Myös vuokratyössä määräaikaisen työsuopimuksen tekeminen edellyttää lain mukaista perustetta, ellei määräaikaisuus ole työntekijän oma toivomus. (Vuokratyö.)

Määräaikainen työsuhte vaikuttaa ihmisen elämään monella tavoin. Määräaikaisella työsuhteella saattaa olla negatiivisia vaikutuksia työntekijöiden hyvinvointiin ja terveyteen. Monissa käytännön asioissa määräaikaiset ovat altavastajia vakituisiin työntekijöihin verrattuna. Eroja on etenkin työsuhte-eduissa sekä vaikutusmahdollisuuksissa työpaikan päätöksentekoon. Määräaikaisia työntekijöitä pidetään valitettavan usein reunatyövoimana, joka ei saa samankaltaisia työsuhte-etuja kuin vakituiset työntekijät. (Suomalaistutkimus. Määräaikaiset työsuhteet vaikuttavat negatiivisesti työntekijöiden elämään.)

kijän hyvinvointiin 2010.) Perheen näkökulmasta määräaikainen työsuhde voi olla este lapsien tekemiselle. (Määräaikainen työ ei innosta lapsen saamiseen 2013).

4 TYÖTTÖMYYYTTÄ AIHEUTTAVIA TEKIJÖITÄ

4.1 Koulutus ja päihteet

Työttömäksi jääminen riski lisääntyy merkittävästi, jos ihmisellä on heikko koulutus, kesken jääneet opinnot tai hänen opiskelleensa ammatti on kadonnut asuinpaikkakunnalta tai lähes koko maasta. (Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö. Työttömien tilanne ja kehittämistarpeet 2008.) Mitä korkeamman koulutusasteen ihminen on suorittanut, sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän on työllistynyt. Eri-ikäpolvissa eläneillä ihmisillä koulutus on vaikuttanut eri tavalla työllistymiseen, mutta koulutetuimmat ihmiset ovat silti olleet varmemmin työllistyneitä kuin vähemmän koulutetut. (Työ- ja elinkeinoministeriö. Työllisyys ja työttömyys eri koulutustasoilla - tilastollinen tarkastelu 2009, 3 - 4.)

Terveystutkimuksen (2000) tärkein huomio oli alkoholin suurkuluttajien suuri määrä keski-ikäisten miesten ja työttömien miesten joukossa. Tutkimuksen mukaan kaikista 45 - 54-vuotiaista miehistä suurkuluttajia oli viidesosa, kun taas työttömistä miehistä määrä oli kolmasosa. Tutkimuksessa tuli myös ilmi, että työmarkkina-aseman mukaan alkoholia kulutti eniten työttömät miehet ja naiset. (Havio ym. 2008, 171.) Nuoruuden tupakointi ja alkoholin käyttö ennustaa voimakkaasti tulevaisuuden työttömyyttä. Varsinkin moniongelmaisilla nuorilla, joilla on sekä mielenterveys- että päihdeongelmia, työttömyyden vaikutukset ja uhka ovat suuret. (Heponiemi 2008, 21, 35.)

4.2 Liikunnan vähyys ja vajaakuntoisuus

Englantilaisen tutkimuksen mukaan vähemmän liikkuvat ovat useammin työttömiä. Eroa selitti työaikana harrastettu liikunta, mutta myös vapaa-aikana työssäkäyvät liikkivat enemmän. Toisaalta suomalaisessa tutkimuksessa on saatu päinvastaisia tuloksia, kun tutkittiin pitkäaikaistyöttömyyden neljän vuoden jälkeistä liikkumisen mää-

rää. Tässä tutkimuksessa liikunnan määrä oli lisääntynyt, vaikka työttömien paino oli noussut. (Heponiemi 2008, 24.)

Vuonna 2005 tehdyssä suomalaisessa tutkimuksessa havaittiin, että noin 20 prosentilla suomalaisista oli pitkäaikaissairaus, joka jollain lailla heikensi työskentelymahdollisuuksia. Vajaakuntoiset ovat työttömänä useammin kuin väestö yleisesti. Pääasiallinen vajaakuntoisuuden syy on fyysiset rajoitukset, mutta erityisesti mielenterveysongelmat johtajat työelämästä syrjäytymiseen. Myös perheenjäsenten vajaakuntoisuus voi aiheuttaa työttömyyttä muille perheenjäsenille. (Heponiemi 2008, 34-35.)

5 TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUKSET IHMISEN ELÄMÄSSÄ

Kun ihminen menettää työnsä, se on psykologiassa todettu yhdeksi elämän traumaattisimmista kokemuksista. Ihmisen oletetaan nykyaikana alkavan heti etsiä uutta työtä työttömäksi jäätyään, vaikka hän saattaa kamppailla kovasta työn menetyksestä johtuvasta surusta ja traumasta. Tehtävä ei ole ollenkaan helppo, koska 65 prosenttia avoimista työpaikoista ei ole julkisesti ilmoitettu haettavaksi. Työtä hakiessa itseään pitää markkinoida, joka ei välttämättä ole varsinkaan keski-ikäisille ikäpolville luontevaa toimintaa. (Pojjula 2003, 11 - 12, 21).

Jos työttömyydestä tulee kriisi, vain kriisin läpikäyminen auttaa ihmisen eteenpäin elämässä. Työn menetystä saattaa joutua selittelemään perheelle ja ystäville sekä uutta työtä pitäisi saada nopeasti. Tällöin surun käsittely saattaa jäädä taka-alalle. Jos ihminen irtisanotaan työstään, suurin osa tuntee itsensä petetyksi, huijatuksi ja loukatuksi. Yleisiä tunteita voivat olla myös hämmennys ja viha. Ruumiillisia oireita saattaa esiintyä esimerkiksi kipuina, särkyinä tai vatsavaivoina. Nolostuneena ja häpeän tunteissaan ihminen saattaa huonossa tapauksessa eristäytyä muista ihmisistä. Shokin tunne ja asian kieltäminen voivat olla suojaavia reaktioita, kun ihmiselle tulee enemmän ongelmia kuin hänen psyykeensä kestää. (Pojjula 2003, 26 - 29, 38.)

5.1 Työttömyyden vaikutukset elämänhallintaan

Elämänhallinta kuvaa ihmisen suhdetta elämäänsä. Siihen kuuluu myös kyky käyttää ihmisen sisäisiä ja ulkoisia voimavaroja tarkoituksellisesti. (Holmia ym. 2008, 33.)

Elämänhallinta on luottamusta siihen, että voi itse ohjata elämäänsä ja pitää sitä koossa. Elämään kuuluvat vastoinkäymiset, pettymykset ja ongelmat voivat horjuttaa elämänhallinnan tunnetta. (Elämänhallinta - henkinen voimavara. 2012.)

Työttömyys luetaan elämänhallinnan häiriötekijäksi ja sitä pidetään sosiaalisena riskitekijänä. Jos syrjäytyy työmarkkinoilta, se ennakoii perinteisen näkemyksen mukaan häiriöitä keskeisillä elämänhallinnan alueilla. Toimeentulon pienetessä ja työhistorian katketessa ihmisille voi syntyä paineita selviytymisestä. (Hietaniemi 2003.)

Elämänhallinnan järkkäminen voi aiheuttaa huonossa tapauksessa ihmisen syrjäytymistä. Syrjäytyminen on yhteiskunnasta sivuun jäämistä ja siihen liittyy erilaisia oireita, kuten esimerkiksi aloitekyvyttömyys, arvottomuuden tunne, elämänilon väheneminen, ihmissuhteiden puute, negatiivisuus, päihteiden runsas käyttö, vahva ulkopuolisuuden tunne ja välinpitämättömyys. (Lehto 2010.)

5.2 Työttömyyden vaikutukset terveyteen ja toimintakykyyn

Monet suomalaiset ja kansainväliset tutkimukset osoittavat työttömillä olevan huonomman terveyden ja korkeamman kuolleisuuden kuin työelämässä olevilla. Työttömyys vaikuttaa usein psyykkisen rasituksen, epäterveellisten elämäntapojen ja tulojen vähenemisen kautta ihmisen terveyteen. Tutkimusten mukaan jo työttömyyden uhka voi aiheuttaa ihmisille psyykkistä oireilua. Usein työttömäksi jäänyt kuitenkin sopeutuu tilanteeseen, vaikka hänen mielenterveytensä olisi aluksi heikentynyt. (Mannila & Martikainen 2005.)

WHO:n eli Maailman terveysjärjestö määrittelee terveyden ihmisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tilaksi. Terveys ei tarkoita WHO:n mukaan vain sairauden puuttumista. Jokaisella ihmisellä on käsitys terveydestä käsitteenä ja mitkä asiat siihen vaikuttavat. Terveydellä voidaan myös tarkoittaa

kykyä vaikuttaa terveyteensä, sairauteensa tai laajemmin omaan elämänhallintaansa. (Inkinen ym. 2003, 99.)

Ihmisen toimintakyky voidaan nähdä kykynä ja mahdollisuutena selviytyä erilaisista elämän haasteista ja elämäntilanteista. Käytännössä henkilön toimintakykyä voidaan tarkastella katsomalla, kuinka ihminen toimii fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti päivittäisissä toimissa. Toimintakyky on myös selviytymistä ihmisen itse asettamista tavoitteista ja toiveista. Ihminen käyttää toimintakykyä tasapainotellessaan kykyjen, elin- ja toimintaympäristön sekä omien tavoitteiden välillä. (Karppi, 2009.)

Terveemmät ihmiset työllistyvät nopeammin ja huonomman terveyden omistavat joutuvat todennäköisemmin työttömiksi. Työttömyydestä ja siitä johtuvasta terveyden huonontumisesta, toimintakyvystä ja työkyvystä näyttäisi siis helposti tulevan itseään vahvistava kierre. Työttömät voivat huonommin ja ovat sairaampia kuin työlliset. Samoin huonon terveyden ja varsinkin mielenterveysongelmien on osoitettu olevan yhteydessä korkeampaan työttömyysriskiin ja pidempään työttömyyden keston. (Työ- ja Elinkeinoministeriö. 2008.)

5.3 Työttömyyden vaikutukset eri ikäisiin ihmisiin

Varsinkin nuorena koettu työttömyys näyttää vaikuttavan kauaskantoisesti ihmisen terveyteen, asenteisiin ja elämäntapoihin. Ruotsalaisen tutkimuksen, jossa seurattiin nuoria 14 vuoden ajan, todettiin, että nuoruuden työttömyys ennusti psykologista oireilua, tupakointia ja miehillä somaattista oireilua 30-vuotiaana. Nuorten työttömyys on vakava asia, koska nuorten työttömyys on yleisempää kuin aikuisten, nuorten psykologinen kehitys voi häiriintyä työttömyydestä ja nuorten työttömyys voi aiheuttaa sosiaalisen vieraantumisen kautta antisosiaalista ja rikollista käyttäytymistä, itsemurhia sekä päihteiden väärinkäyttöä. Myös itsetuhoiset ajatukset voivat lisääntyä nuorena koetusta työttömyydestä. Nuorelle ei välttämättä muodostu työhön sitoutuvaa rooli-identiteettiä ja hän saattaa turhautua. (Heponiemi 2008, 20 - 21.)

Nuorten epävarmuus ja syrjäytyminen on ollut kasvava ongelma jo 1990-luvulta lähtien. Varsinkin kouluttamattomien nuorten tulevaisuus on epävarmalla pohjalla. Nykyään nuoret tekevät tämän johdosta joskus hätäisiä päätöksiä koulutusvalinnoissaan,

minkä vuoksi koulutusten keskeyttämisetkin ovat lisääntyneet. Nuoret eivät tänä päivänä välttämättä traumatisoidu niin paljon työttömyydestä kuin ennen, koska nuorisotyöttömyydestä on tullut paljon yleisempää. Nykynuorilla on myös aikaisempaa vaikeampi aloittaa eläminen vanhempiensa luota muutettuaan, koska vakituista työtä on vaikeampi saada kuin ennen. (Virmasalo 2002, 65 - 67.)

Voidaan sanoa, että ihmisten työttömyys saattaa jatkua yli eliniän eli olla ylisukupolvinen, koska työttömien lapset ovat mahdollisesti kärsineet taloudellisten ja kulttuurillisen resurssien vähyydestä ja näin omaksuneet työtä vieroksuvia tapoja vanhemmiltaan. He toisin sanoen eivät välttämättä ole oppineet toimimaan tehokkaasti työmarkkinoiden tarjoamissa toimintamahdollisuuksien kirjossa. Ruotsista ja Iso-Britanniasta saatujen tutkimustulosten perusteella varsinkin pitkittyneistä työttömyysjaksoista kärsineiden vanhempien lapset ovat kärsineet myös työttömyydestä. Työttömien vanhempien lapset voivat kärsiä mm. kotitalouden synnyttämistä huonoista mielialoista, huonoista työmarkkinoiden kontakteista tai jopa työnantajien työttömien lapsiin kohdistuvista syrjinnöistä. (Virmasalo 2002, 68 - 69, 105.)

Vanhemmilla ikäryhmillä on omat haasteensa työelämässä. Heidän on vaikeampi palata töihin työttömyyden jälkeen kuin nuorilla. Osittain tämän vuoksi pitkäaikaistyöttömiä on suhteellisen paljon 45-63-vuotiaiden joukossa. Ikääntyvillä työikäisillä on tärkeää aikainen interventio eli heidän pitäisi päästä töihin mahdollisimman pian työttömyyden alettua. Paluu työelämään tapahtuu usein ensimmäisen työttömyysvuoden aikana. Suuria esteitä ikääntyneiden työllistymiselle ovat työnantajien kielteiset asenteet ja jopa syrjintä. Kielteisiä stereotypioita vanhemmasta työvoimasta voivat olla esimerkiksi huono koulutus, vähempi joustavuus, heikompi luovuus ja pienempi kiinnostus uutta teknologiaa kohtaan kuin nuoremmilla. (Heponiemi 2008, 22.)

5.4 Työttömyyden vaikutukset eri sukupuoliin

Monet tutkimukset ovat todenneet, että työttömyyden negatiiviset vaikutukset ovat voimakkaampia miehillä kuin naisilla (Heponiemi 2008, 23). Poikkeuksiakin löytyy, kuten tutkimus, jossa tulokset näyttivät, että naiset kokevat työttömyyden vähintään yhtä raskaasti kuin miehet (Virmasalo 2002, 38). Työttömyys altistaa miehiä useammin itsemurhaan kuin naisia. On löydetty näyttöä eri tutkimuksista, että naisten on

vaikeampi työllistyä vajaakuntoisina ja vanhemmalla iällä kuin miesten. Espanjalais-tutkimuksen mukana miehet kokevat työttömyydestä enemmän vaikutuksia mielenterveyteensä. Suomalaisilla työssäkävillä naisilla on havaittu olevan parempi terveys, kuin työttömillä ja kotiäideillä. Naisten terveys on ollut suomalaisessa sekä ulkomaisissa tutkimuksissa parhainta, jos nainen on yhdistänyt puolison ja lapset työelämässä oloon. Espanjalaistutkimuksen mukaan naiset kokevat hyötyä perheestään, koska he saavat perheeltä taloudellista hyötyä, emotionaalista tukea ja yleisiä etuja. Perheellisille miehille työttömyys näytti tuovan stressiä siitä, että heillä oli vastuu perheen elätksestä. (Heponiemi 2008, 23 - 24.)

Miehillä perheellisyys vaikuttaa suuremmin työssäkäyntiin kuin naisilla. Perheelliset 30 - 45-vuotiaat ovat selvästi useammin töissä, kuin miehet, joilla ei ole puolisoa tai huollettavia lapsia. Vuonna 1994 tehdyssä haastattelututkimuksessa todettiin, että eron kohdatessa osapuolista miehillä on suuri riski syrjäytyä, jos he eivät ole työelämässä. Perheettömällä miehillä kaveripiiri saattaa olla voimakkaana vaikuttavana tekijänä elämässä, mutta usein työttömänä olevalla miehellä ystäväpiirikin on työttömänä ja näin ollen ei tarjoa sellaista emotionaalista tukea ja motivaatiota, jota tarvittaisiin työttömyyden kohdatessa. Vaikka miehillä perheettömyys näyttäisi lisäävän työttömyyttä, asian voi myös ajatella niin, että työttömyys lisää perheettömyyttä. Tutkimustuloksia on erilaisia, mutta kolme asiaa näyttäisivät pitävän paikkansa: työttömyys on vähäisempää perheissä, miehet hyötyvät perheellisyydestä työttömyyden kannalta enemmän kuin naiset ja pitkittynyt työttömyys on yleisintä eronneilla. (Virmasalo 2002, 48 - 51.) Mielestäni saattaa olla, että mies ei välttämättä löydä työtä yhtä helposti ilman perheen tukea, mutta mahdollisesti miehen työttömyyskin saattaa joskus rajoittaa hänen perheenperustamismahdollisuuksiaan.

5.5 Työttömyyden vaikutukset perherooleihin

On huomattu, että miesten jäädessä työttömäksi he alkavat tehdä kotitöitä enemmän, mutta tästä huolimatta usein näissä perheissä nainen tekee enemmän kotitöitä kuin mies. Roolit perheen sisällä saattavat vaihtua, jos mies on ollut aikaisemmin taloudellista valtaa käyttävä "perheen pää", mutta ei voikaan enää työttömyyden johdosta toimia samassa roolissa. (Virmasalo 2002, 38.)

Yleensä työttömyys enemmän vahvistaa kuin heikentää perheen välisiä suhteita. (Böök 2001, 25.) Kun joku perheenjäsen menettää työpaikan, perhe joutuu selviytymään ulkopuolisen tekijän kanssa, joka uhkaa perheen rutiineja. On tärkeää, että perhe suhtautuu työpaikan menetykseen koko perheen ongelmana. Usein perhe auttaa jäsentään selviytymään, mutta perhe voi myös vaikeuttaa työttömäksi jääneen tilannetta olemalla töykeä tai epäherkkä. Perheen kanssa voi tunnistaa traumat, kohdata ikävät tunteet ja käydä epämieluisia tunteita läpi yhdessä. Perheenjäsenet voivat kokea myötätuntostressiä. Tämä tarkoittaa, että työpaikan menettäneen huolet saattavat aiheuttaa erilaisia huolia myös perheenjäsenissä. Perheenjäseniä voi myös stressata se, että he eivät välttämättä osaa auttaa työttömäksi jäänyttä perheenjäsentä. (Poijula 2003, 63 - 64, 68.)

Jotta perhe selviäisi huolista ja stressistä, on sen hyväksyttävä tapahtunut asia. Perheenjäsenten on oltava kärsivällisiä toisiaan kohtaan vaikeana aikana. On hyväksi perheen selviämisen kannalta, jos perheenjäsenet näyttävät toisilleen toisiinsa sitoutumisen ja kiintymisen. Perheenjäsenten välinen kommunikaatio on myös yksi selviytymisen avaimista. Perheen vanhempien suhde on hyvä olla kunnossa ja lapsille kannattaa kertoa asioista avoimesti näyttäen tunteensa. (Poijula 2003, 68-70, 73 - 74.)

Perheenjäsenen työttömyys itsessään lisää usean tutkimuksen mukaan puolison työttömäksi jäämisen riskiä, vaikka puolisoitten työttömyyshomogamiaan eli molempien osapuolten samanaikaiseen työttömyyteen, vaikuttaa myös mm. puolisonvalinta, paikallinen työttömyystilanne ja puolison ominaisuudet. Kansainvälisen tutkimusten mukaan puolison työllisyys tai työttömyys voi joko kannustaa tai lannistaa puolisoa käymään töissä, mutta lannistamisen on katsottu olevan näistä efekteistä voimakkaampi. (Virmasalo 2002, 62 - 63.)

5.6 Työttömyyden vaikutukset lapseen

Lapset yleensä huomaavat perheen asiat jollakin tapaa puhumattakin, joten on hyvä keskustella heidän kanssaan aiheesta, jotta heille syntyisi oikea kuva tilanteesta. Lapset voivat reagoida vahvasti vanhemman stressitilaan varsinkin, jos he eivät tiedä mistä on kyse. Muun muassa koulumenestyksen heikkeneminen, unettomuus, kiukkuisuus tai kehityksen taantuminen voivat olla lapsen reagoitua vanhempien murheisiin. Lapsi

ei saa luulla, että vanhemman alakuloisuus johtuu hänestä, vaan lapselle täytyy kertoa oikea syy ja miten tilanteesta selvitään. Kokonaisuudessaan on tärkeää, että lapsen elämän rutiinit ja arki säilyvät säännöllisissä aikatauluissa. (Poijula 2003, 74-75).

Mielestäni pähkinän kuoressa voitaisiin sanoa, että lapselle on hyvä kertoa asiasta huomioiden hänen kehitystasonsa. On hyvä käydä lapsen kanssa läpi asiaa hänelle mieluisella tavalla, kuten esimerkiksi keskustelemalla, leikkimällä tai antamalla läheisyyttä lapselle. Uskon, että lapsi oppii tällä tavalla käsittelemään työttömyyteen liittyviä asioita paremmin.

5.7 Työttömyyden vaikutuksen pitkäaikaistyöttömiin

Vaikeasti työllistyvien tilanteet ovat työvoima- ja elinkeinopolitiikan lisäksi selkeästi myös sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspoliittisia kysymyksiä. Polku pitkittyneestä työttömyydestä työelämään onnistuu harvoin vain työllistämistoimenpiteillä, koska näiden toimenpiteiden lisäksi on otettava huomioon ihmisen kokonaistilanne sisältäen niin hänen sosiaalisen tilanteensa ja toimeentulonsa kuin terveytensä, työ- ja toimintakykynsä sekä näihin liittyvät palvelutarpeet. Monien tutkimuksien mukaan työttömät ovat keskimäärin sairaampia kuin työssäkäyvät ja etenkin pitkittyessään työttömyys vaikuttaa haitallisesti henkilön terveyteen, työkykyyn ja hyvinvointiin. Tästä huolimatta työttömät, ja etenkin pitkäaikaistyöttömät, ovat marginaalinen ryhmä erilaisissa kuntoutuksissa. (Saikku 2011.)

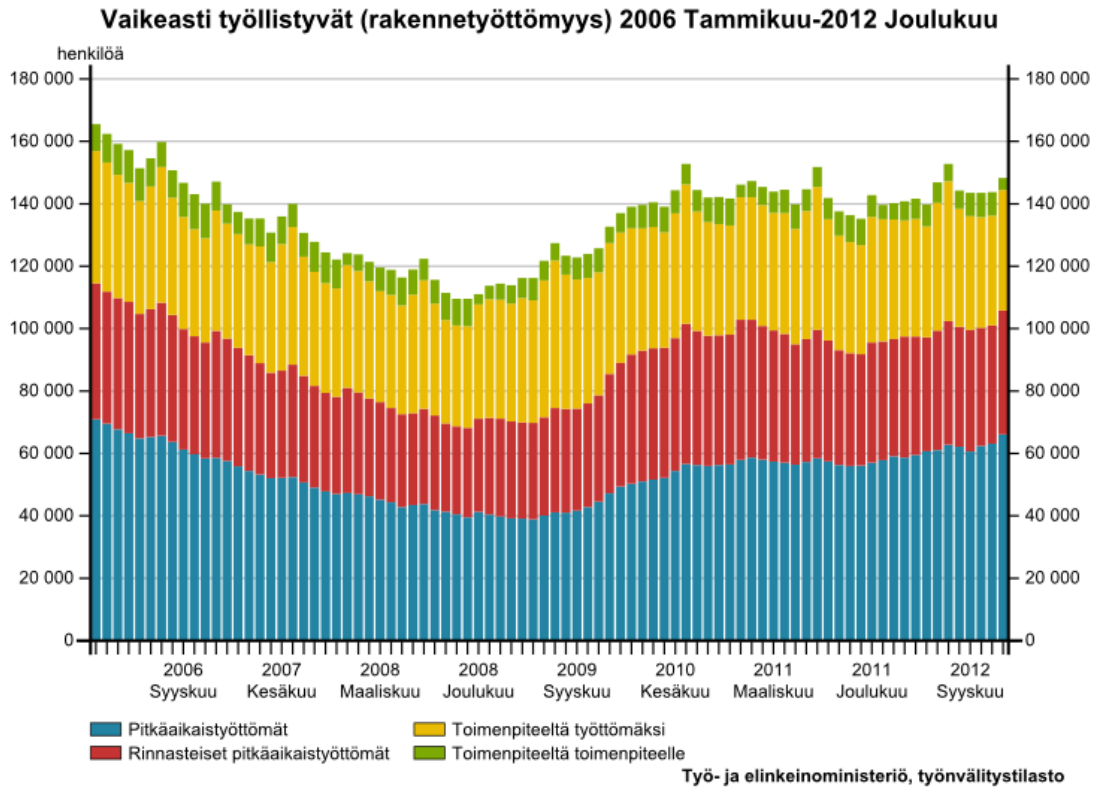
Etenkin nuorille ja keski-ikäisille miehille pitkäaikaistyöttömyys on raskasta. He näyttävät kärsivän eniten taloudellisista vaikeuksista ja stressistä pitkäaikaistyöttömyyden aikana. Miesten sosiaaliset suhteet vaikuttavat painottuvan myös enemmän työyhteisöön ja heikentyvän työttömyyden myötä verrattuna naisiin. Naiset ottavat työttömyyden positiivisemmin ja optimistisemmin. Se on heille eräänlainen kasvun paikka. Vaikuttaa siltä, että naisilla olisi paremmat sosiaaliset tukiverkostot. He myös hakevat ja kokevat saavansa enemmän tukea nimenomaan perheeltään työttömyyteen liittyvissä asioissa. (Yleisradio 2012.)

6 TYÖTTÖMYYSTILASTOJA

Työministeriö ja tilastokeskus tekevät tutkimusta työttömien määrästä eri perusteilla. Työvoimatutkimus noudattaa International Labour Organizationin suosituksia työttömyyden määrittelyssä. Siinä työttömäksi luokitellaan henkilö, joka on työtä vailla, etsinyt työtä viimeisen 4 viikon aikana ja valmis ottamaan työtä vastaan noin 2 viikon kuluessa. Sitä vastoin työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastossa ei ole samantlaisia kriteerejä, vaan voimassa oleva työnhaku työvoimatoimistossa yleensä riittää työttömäksi kirjautumiseen. Tilastokeskuksen työvoimatutkimus on haastattelututkimus ja se kuvaa työvoiman kysyntää ja tarjontaa kansantaloudessa. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilasto puolestaan rekisteröi työvoimatoimistoissa asioivia työnhakijoita, ja on tarkoitettu työnvälitystoiminnan ja työhallinnon tarpeisiin. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen työttömyyslukua käytetään kansainvälisissä vertailuissa ja Euroopan unionissa, kun taas Työministeriön työnvälitystilaston työttömyysluku ei ole kansainvälisesti vertailukelpoinen, koska eri maiden työvoimahallinto poikkeaa toisistaan. (Tilastokeskus 2008.)

Tilastokeskuksen joulukuun 2012 tutkimuksen mukaan Suomen työttömyys prosentti oli 6,9 %. Tutkimus keräsi tietoa 15 - 74-vuotiaiden työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. (Tilastokeskus 2013.)

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston mukaan työ- ja elinkeinotoimistoissa oli joulukuun lopussa 282 200 työtöntä työnhakijaa, mikä on 26 700 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Marraskuuhun verrattuna työttömien työnhakijoiden määrä lisääntyi 25 400:lla. Työttömistä työnhakijoista oli joulukuussa henkilökohtaisesti lomautettuja 23 600 eli 6 600 enemmän kuin marraskuussa. Edellisen vuoden joulukuusta henkilökohtaisesti lomautettujen määrä nousi 5 400:lla. Lyhennettyä työviikkoa tekeviä työnhakijoita oli lisäksi 2 900, mikä on 800 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Joulukuun lopussa työ- ja elinkeinotoimistoissa oli kaikkiaan 484 800 työnhakijaa, mikä on 17 700 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työnhakijoista oli työssä olevia 101 300, joista 64 100 oli yleisillä työmarkkinoilla ja 37 200 sijoitettuna työ- ja elinkeinohallinnon tukitoimenpitein. Työvoimaan kuulumattomia työnhakijoita oli 76 100. Työttömyyseläkkeen saajia oli 22 300, mikä on 11 200 vähemmän kuin vuosi sitten. (Työ- ja elinkeinoministeriö. Työttömyyskatsaus. 2013.)

Vaikeasti työllistyvien ryhmään luetaan pitkäaikaistyöttömät, toistuvaistyöttömät, toimenpiteiltä työttömäksi palanneet ja toimenpiteillä toistuvasti kiertävät henkilöt. Pitkäaikaistyöttömät sisältää yli 12 kk yhdenjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleet. Toistuvaistyöttömät sisältää viimeisen 16 kk:n aikana yli 12 kk työttömänä työnhakijana olleet pois luettuna edellä mainitut yhtäjaksoiset pitkäaikaistyöttömät. Toimenpiteiltä työttömäksi palanneet sisältää henkilöt, joilla työttömyys on alkanut työvoimapolitiittisen toimenpiteen päättymisen jälkeen ja vastaavasti toimenpiteeltä toimenpiteelle siirtyneet sisältää henkilöt, jotka aloittavat uudessa toimenpiteessä edellisen työvoimapolitiittisen toimenpiteen päättymisen jälkeen. (Pitkäaikaistyöttömät. 2013.)

Pitkäaikaistyöttömyyttä pyritään vähentämään jatkuvasti. Esimerkiksi syyskuussa 2012 vuoden 2015 loppuun kestävä kokeilu alkoi, kun 62 kuntaa etsii uusia paikallisten toimijoiden yhteistyössä pohtimia malleja, joilla työmarkkinoille kiinnitytään. (Joka toinen pitkäaikaistyötön yritetään saada töihin 2012). Ajankohtainen pitkäaikaistyöttömien kitkemiseen laadittu projekti on myös vuonna 2013 alkanut hanke, joka pyrkii työllistämään 850 päijätähämäläistä työtöntä antamalla jokaiselle vastuuvallmentajan. Vastuuvallmentaja kulkee asiakkaan rinnalla alkukartoituksesta lähtien ja on mukana senkin jälkeen, kun työpaikka löytyy. (Etelä-Suomen Sanomat 2013.)

7 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, miten työttömyys vaikuttaa työttömäksi jääneen tai työttömänä olevan henkilön kumppaneihin sekä lapsiin. Kumppanilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan seurustelukumppania, avopuolisoa ja aviopuolisoa. Tarkastelun kohteena olivat kumppanien ja lapsien perheenjäsenen työttömyydestä johtuvat psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset reagoinnit ja vaikutukset. Koen opinnäytetyössäni tärkeäksi selvittää myös, miten puoliset ja lapset vaikuttavat perheenjäsenen työttömyydestä johtuvien negatiivisten ja positiivisten seurausten käsittelyssä.

Analysoin vastauksia seuraavasti: poimin tekemistäni temahaastatteluista vastaukset litteroimalla nauhoitetut haastattelut ja keräämällä tiedon niistä.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten työttömyys vaikuttaa työttömänä olevan perheen psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin?
2. Miten perhe vaikuttaa perheenjäsenen työttömyydestä johtuvien negatiivisten ja positiivisten seurausten käsittelyssä?

8 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

8.1 yhteistyökumppanit

KymiCare on Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan osaamiskeskittymä, jossa yhdistyvät alan tutkimus- ja kehitystyö, opetus ja yrittäjyyden tukeminen. KymiCare tarjoaa yhteistyömahdollisuuksia Kymenlaakson eri koulutusorganisaatioille, sosiaali- ja terveysalan julkisille organisaatioille ja yksityisille palveluntarjoajille, opiskelijoille, työnantajille ja monialaisille hankkeille. (Sosiaali- terveysalan keskittymä KymiCare.)

Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry. on yleishyödyllinen voittoa tavoittelematon yhdistys, joka tarjoaa monipuolisia sosiaalipalveluja eri kävijäkunnille. Yhdistyksen tavoitteena on kehittää alueellista toimintaa yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa. Korttelikodin tarkoituksena on kehittää ja monipuolistaa korttelikodeilla tapahtuvaa toimintaa paikallisten asukkaiden toiveiden mukaisesti. Tavoitteena on myös järjestää tarpeen ja toiveiden mukaisia retkiä ja teemapäiviä. Korttelikodin tärkeä tehtävä on tarjota yhteinen paikka, jossa kävijät voivat viettää aikaa. (Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry.)

8.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimushenkilöt

Tutkimuksella voi saada tietoa siitä miten vuonna 2012 eri tutkimuodoilla työssä olevat kokevat oman työttömyytensä ja työssäkäyntinsä vaikuttavan puolisoihin ja lapsiin. Tietoa saadaan myös siitä, kuinka puolisoiden ja lapsien käytös vaikuttaa työttömyyden käsittelyssä. Tutkimustietojani voidaan käyttää vertaillessa eri maista saatuja tietoja keskenään tai muutenkin jatkotutkimuksissa.

Tutkimukseni kohteena oli 11 Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry:n työntekijää. Jokaisella tutkimushenkilöllä oli joko kumppani, lapsia tai sekä kumppani että lapsia. Lapset olivat osalla tutkituista aikuisia ja osalla ala-ikäisiä. Kaikki tutkimushenkilöt olivat täysi-ikäisiä. Tutkimushenkilöt olivat kaikki jollain tavalla tuetusti työllistettyjä. Osa oli kuntouttavassa työtoiminnassa, osa työelämävalmennuksessa ja osa palkkatuella palkattuja. Haastatelluista 10 eli 90,9 prosenttia oli naisia ja 1 eli 9,1 prosenttia miehiä. Koska vain yksi haastateltavistani oli mies, en erottele tutkimustuloksissani sukupuolta, jottei kyseisen henkilön vastaukset paljastaisi henkilöllisyyttä. Tutkimukseni tein seuraavissa Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry:n yksiköissä: Oravanpesä, Lehtotupa, Viitatupa ja KotiApu. Tutkimushenkilöt minulle valikoitui Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry:lle tehdyssä pyynnössä, jossa tiedusteltiin halukkuutta osallistua opinnäytetyöhöni.

Haastateltavat olivat kaikki yli 18-vuotiaita ja heitä oli yhteensä 11 kappaletta. Haastatelluista korkein koulutusaste oli kuudella peruskoulu ja viidellä ammattikoulu. Seit-

semän haastatelluista oli palkattu palkkatuella, kolme oli työelämävalmennuksessa ja yksi kuntouttavassa työtoiminnassa.

8.3 Teemahaastattelulomakkeen laatiminen ja kuvaus

Teemahaastattelulomakkeessa (ks. liite 1) pyrin huomioimaan tutkimuskysymykseni mahdollisimman hyvin. Tein teemahaastattelulomakkeesta sellaisen, että sillä saisi kyselyä mahdollisimman vapaamuotoisesti keskustellen tutkimuskysymyksiini vastauksia ja tietoa. Aluksi mietin teemoja itsekseen ennen tutkimusseminaaria ja tutkimusseminaarin pidettyäni täydensin sieltä saaduilla ideoilla haastattelulomakkeen lopulliseen muotoonsa. Aluksi teemahaastattelulomakkeessani merkitsin vastaajan sukupuolen ja perheenjäsenet. Jos haastateltavalla oli lapsia, kysyin lapsien iät. Alun jälkeen selvitin koulutus- ja työhistorian pääpiirteittäin. Kiinnitin erityistä huomiota siihen, että selvittäisin, kuinka paljon haastateltava oli ollut töissä ja kuinka paljon työttömänä elämänsä aikana. Loppuosa teemahaastattelulomakkeesta oli teemoja, joiden pohjalta keskustelin avoimesti haastateltavan kanssa tutkimuskysymyksiini liittyvistä aiheista. Selvitin myös haastateltavan omia näkemyksiä siitä, miten työttömyys oli häneen itseensä vaikuttanut, jotta hahmotin helpommin, mistä näkökulmasta henkilö itse näkee tilanteensa.

8.4 Teemahaastattelun suorittaminen ja tutkimusaineiston käsittely

Aluksi otin yhteyttä Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry:n toiminnanjohtajaan ja kysyin häneltä voisiko hän auttaa minua etsimään haastateltavat henkilöt opinnäytetyöhöni. Keskustelimme sopivasta määrästä, johon esitin toiveeni noin kymmenestä haastateltavasta henkilöstä. Kerroin toiminnanjohtajalle, että haluaisin suomalaissyntyisiä haastateltavia, koska opinnäytetyötäni saatetaan käyttää johonkin jatkotutkimukseen, joissa halutaan erityisesti tarkastella kantasuomalaisten näkökantoja. Toiminnanjohtaja lähetti kirjoittamani kirjeen (liite 2) eteenpäin sisäisesti jokaiseen Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry:n yksikköön. Kun kysely oli suoritettu, toiminnanjohtaja hyväksyi vielä haastatteluihin suostuneet henkilöt ja sain haastateltavaksi 11 henkilöä eri yksiköistä.

Saatuani listan 11 henkilöstä soitin jokaiseen yksikköön ja sovin haastatteluajankohdat. Ennen jokaista haastattelua esittelin itseni ja kerroin vielä opinnäytetyöstäni haastateltavalle. Kysyin lupaa nauhoittaa keskustelun, johon suurin osa haastatelluista suostui. Ne, jotka eivät suostuneet haastattelun nauhoitukseen, haastattelin kirjoittamalla vastaukset paperille haastattelun aikana. Haastattelut etenivät hyvin vapaamuotoisesti toivotulla tavalla. Haastattelun loppupuolella tarkistin vielä teemani läpi, jotta saatoin kysyä tarkentavia kysymyksiä, jos joku teemoista oli jäänyt vähemmälle käsittelylle. Keskustelin haastateltujen kanssa vielä haastattelun lopuksi joistakin heidän mieleensä tulleista asioista.

Litteroin eli kirjoitin ylös tietokoneella kaikki nauhoitetut haastatteluni. Tämän jälkeen puhtaaksikirjoitin kaikki loput kirjoitetussa muodossa olevat haastattelut saadakseni käsiteltäväksi 11 haastattelun tulosta.

9 TUTKIMUSTULOKSET

9.1 Työttömyyden vaikutus työttömänä olevan perheen psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin

9.1.1 Psyykkiset vaikutukset

Haastateltavista moni kertoi, että minkälainen työ tahansa antaa sisältöä elämään ja rytmittää arkea. Useat haastateltavat kertoivat, että he haluavat pois "neljän seinän sisältä". Yksi haastateltavista kertoi, että kun hän on puolisonsa kanssa samaan aikaan työttömänä, heille alkaa kehkeytyä riitoja jopa pienistä asioista. Haastateltava koki siis hänen työttömyytensä vaikuttavan negatiivisesti riitojen lisääntymisen myötä kumpuniinsa:

"Kyllähän sen huomaa, et jos on kotona, ni just ollaa siin kotona ni kylhä sit kinaa tulee jatkuvasti jostain pienistä asioista. Ku ei oo kummallakaa sit hengähdystilaa sitte."

Monet kertoivat myös henkisen mielenvireyden lisääntyvän huomattavasti, kun käy töissä. Osa henkilöistä sanoi, että jos käy töissä ei ehdi tehdä kaikkia tarvittavia koti-

töitä, mutta se ei aiheuttanut suurta huolta kenellekään haastatelluista. Yksi haastateltavista kertoi, että hänen perheensä nauttii siitä, kun hänen hyväntuulisuutensa lisääntyy, kun hän on mukana työelämässä. Haastateltavat näkivät yleisesti heidän mielialansa vaikuttavan suuresti perheen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.

Työttömänä oleminen, varsinkin henkilön omasta tahdosta, oli aiheuttanut muutamalle haastateltavalle riitoja kotona. Lapset eivät olleet kenellekään haastatelluista valittaneet siitä, että vanhempi on kotona, mutta puoliset olivat saattaneet mainita, että kumppani voisi mennä tienamaan rahaa perheelle. Jatkuva kotona oleminen saattoi myös aiheuttaa oman ajan puuttumisen tunteen haastateltavalle tai haastateltavan kumppanille varsinkin, jos molemmat olivat samaan aikaan työttömänä. Haastateltavien mukaan lapset pitivät usein siitä, että vanhempi on kotona lapsen seurana ja tekemässä kotitöitä. Yksi haastateltavista kertoi, että hän arvosti kovasti, kun hänen uusi kumppaninsa antoi hänen itse tehdä työssäkäyntiä koskevat päätökset ja tuki häntä päätöksestä riippumatta. Hänen entinen kumppaninsa oli naljaillut usein ilman perusteluja haastateltavan työttömyydestä. Kokonaisuudessaan moni haastateltavista näki omasta työttömyydestä johtuvien asioiden vaikuttavan perheeseensä sillä tavalla, että henkilö itse koki huonoa oloa työttömyydestään, josta perheenjäsenet joutuivat kärsimään:

"Voisit siekiä joskus sit töitä tehdä, et just tällast naljailuu. Ja nyt sit kuulee et ku on töissä, ai sieki osaat töitä tehdä."

Monet haastateltavista olivat kokeneet paljon työttömyyttä elämänsä aikana. He mainitsivat usein haastattelujen aikana, että heistä pelkästään töihin lähteminen ja elämään sisällön saaminen on tärkeää. Tämä oli ehkä kaikista eniten mainittu yhteinen asia haastateltavien välillä. Haastateltavat kokivat saavansa elämäänsä paljon sisältöä ja merkitystä menemällä töihin. Raha oli lähes kaikille tärkeä syy töihin menolle, mutta useimmille vielä tärkeämpää oli itsessään se, että teki töitä ja sai arvostusta sekä mielekästä tekemistä. Moni haastateltavista kertoi, että työ rytmitti hänen elämänsä miellyttävällä tavalla. Haastateltavat kertoivat melkein poikkeuksetta, että heidän mielialansa kohenee huomattavasti, jos he eivät joudu olemaan työttömänä. Haastateltavista kukaan ei oma-aloitteisesti maininnut, että heidän hyväntuulisuutensa ja vireystilansa voisivat vaikuttaa myös perheenjäseniin, mutta kun asian otti puheeksi haastatelluissa moni kertoi perheen saaneen haastateltavan hyväntuulisuudesta paljon positiivi-

sia asioita. Haastateltavien päivärytmin pysyminen kunnossa vaikutti positiivisesti perheeseen.

Moni haastateltava mainitsi, että kumppani oli tuonut esille puheissaan henkilön työllisyystilanteen ja kertonut, että olisi hyvä, jos haastateltava saisi töitä, jotta perhe ansaitsisi lisää rahaa. Varsinkin silloin, jos kumppani oli työssäkäyvä itse, kehotuksia kumppanin työnhakuun tuli useasti. Kukaan haastateltavista ei tuonut esille, oliko huomauttelusta ollut hyötyä työnhakuun motivoitumisessa, mutta moni kuitenkin kertoi pohtineensa paljon kumppaninsa puheita. Muutama haastateltavista toi esille ärtymyksen tunteita, joita töihin patistelu oli aiheuttanut. Osa haastateltavista oli kuitenkin keskustellut asiasta kumppaninsa kanssa ja etsinyt kompromisseja. Toisilla keskustelu oli jäänyt enemmän piikittelyn ja huomauttelun tasolle, eikä asiaa oltu käyty perusteellisesti läpi. Nämä henkilöt ärsyntyivät selvästi tällaisesta kumppanin käytöksestä. Suuresta ärtymyksestä huolimatta kukaan haastateltavista ei maininnut, että hänen työllisyystilanteensa olisi näkynyt radikaalisti kumppanin tai lapsien ärsyntyneen lisääntymisenä. Haastateltavat kokivat heidän työttömyytensä vaikuttavan muihin perheenjäseniin, mutta ei niin kovasti, että heidän mielialansa olisi järkkynyt merkittävästi haastateltavan työtilanteesta.

Monella haastateltavista oli hyvin repaleinen työhistoria. Yli puolet niistä, jotka tiesivät nykyiset työsuhteensa loppuvan jossain vaiheessa lähitulevaisuutta, pitivät ajatusta vähintään jonkin verran ahdistavana. Jotkut pelkäsivät sen myös vaikuttavan perheeseen esim. taloudellisesti ja päivärytmien muuttumisen puolesta. Yksi haastateltavista lievitti omaa pelkoaan sillä, että hän säästi rahaa koko ajan ollessaan töissä, jotta rahaa riittäisi varmasti työttömyysjaksojen koittaessa. Pelko esiintyi muutenkin useasti haastateltavien puheissa. Varsinkin heillä, joiden työsopimus oli lähellä loppumista, tyhjän päälle jäämisen pelko tuli selvemmin esiin. Kukaan ei kuitenkaan maininnut, että heidän perheenjäsenensä olisivat pelänneet haastateltavan työttömäksi jäämistä, mutta perheenjäsenet ovat voineet kuitenkin voineet aistia haastateltavan pelon ja jännityksen. Moni haastateltavista puhui me-muodossa omasta tilanteestaan, joten työttömäksi jäämistä pidettiin todennäköisesti ainakin jonkin verran perheen yhteisenä asiana.

Haastateltavista kaikki kertoivat, että heidän nykyinen kumppaninsa ja lapsensa ymmärtävät, jos työttömyyden takia esimerkiksi rahatilanne on tiukempi. Osa haastateltavista kuitenkin myönsi, että pettymyksiä syntyy silloin tällöin, eikä niiden aiheutta-

minen tunnu mukavalta. Eräs haastateltavista kertoi, että lapsi oli alkanut keksiä hänelle keinoja, joilla hän saisi mahdollisesti lisää rahaa tiukan paikan tullen. Kukaan haastateltavista ei kuitenkaan kokenut, että työttömyydestä johtuva rahan vähyys olisi vaikuttanut suuresti kumppanin tai lapsien käyttäytymiseen tai mielialaan, vaikka pettymykset saattoivat harmittaa:

"Jos on ollu pitempi työjakso, joka loppuu, ni jos on suunniteltu vaik jo ku kesäreissu, ni on ikävää, jos ei voi tehdä. Välil tulee semmosta, että tuottaa pettymyksiä tavallaa."

Lähes kaikki haastateltavista, joilla oli lapsi tai useampia lapsia, harmittelivat etteivät he ehtineet viettää heidän kanssaan niin paljon aikaa kuin olisivat tahtoneet ollessaan työelämässä. Kukaan heistä ei kuitenkaan tehnyt niin paljon töitä, että lapset olisivat jääneet kokonaan ilman vanhemman huomiota, joten työssäkäynti ei vaikuttanut heidän mielestään lapsen kehitykseen haitallisesti. Yksi haastateltavista oli ikävissään siitä, että koska hän on nykyään töissä arkisin ja vapaa-ajalla lapset harrastavat todella paljon, heille ei jää kovin paljon yhteistä aikaa. Lapset eivät kuitenkaan olleet kenenkään mielestä reagoineet näkyvästi vanhempien työssäoloon tai työttömyyteen:

"Nyt ku oon ollu vuode töis ni huomaa tänä aikana, et nyt ku ne oppii kaikkee uutta ni ei aina nää kaikkii mitä lapset oppii. Näkis enemmänä milä tasolla lapset menee ja mitä ne on mieltäki mistä. Nyt se on vähä, et mie syön ja lähen viemää jotain jonnekkii."

Yksi haastateltavista kertoi, että hänen lapsensa on hyvin tarkka raha-asioissa. Haastateltava huolehti kovasti siitä, että kaikki elintärkeä saatiin hankittua. Hän oli ollut lasten syntymästä lähtien tarkka rahankäyttäjät. Haastateltava kertoi huomanneensa lapsessaan samoja säästämispiirteitä kuin itsessään, vaikka tämä on vasta alakouluikäinen. Jos lapselle esimerkiksi antoi rahaa ostoksia varten, hän saattoi säästää osan rahoista, vaikka rahat oli tarkoitettu käytettäväksi kokonaan. Tällainen käytös sai haastateltavan toisaalta ylpeäksi lapsestaan, mutta samalla häntä harmitti, huolehtiko lapsi liikaa tämänkaltaisista asioista. Haastateltavan mielestä työssäkäynti ja rahan lisääntyminen perheessä muuttaisi mahdollisesti lapsen käytöstä:

"Kun se meni kauppa ja mä laitoin sille 40 egee niin se käyttää niistä varmaa tollasen 10-15 euroo ja säästää sitte. Ettei se osta mä vaa aatte"

lin vaa ku mie kävelin siel kaupas ku se niin sanotusti shoppailee niin se varmaa aattelee kaiken aikaa et ihana ihana toi on ihana paita, mut en mä voi ostaa sitä ku se on niin kallis. Se varmaa ostaa sillee niinku mie lellänsä aiku ihana tollain ois ihana saada, ni se jättää sen hyllyy fyysisti."

Useat haastateltavista kertoivat kokevansa joko alakuloa tai ärtyisyyttä ollessaan työttömänä. Kiukkupurkauksien kohteeksi joutuivat usein kumppanit ja lapset. Kaikki haastateltavista kertoivat näiden kiukkuisuuksien vähentyneen työhön menon myötä, vaikka kotona olisi esimerkiksi kotityöt kasaantuneet ja vapaa-aika vähentynyt. Ajanpuutetta tai rästitehtäviä ei kukaan haastateltavista pitänyt ikävämpänä asiana kuin sitä, että he tylsistyisivät ja turhautuisivat kotona työttömänä ollessaan. Lapsettomiin haastateltaviin verrattuna lapsiperheissä asuvat haastateltavat keksivät kuitenkin enemmän positiivisia puolia kotona olemisesta työttömänä kuin lapsettomat. Positiiviset puolet olivat lähes poikkeuksetta lapsiin liittyviä eli haastateltavat kokivat työttömyyden vaikuttavan positiivisesti lapsiin lisääntyvän yhteisen ajan myötä. Lapsien koettiin saavan enemmän aikaa aikuisen seurassa, jos henkilö oli kotona työttömänä. Lapsettomista haastateltavista yksi kertoi, että hän varmasti pitäisi kotona lasten kanssa olemisesta, mutta koska hänellä ei ole lapsia, hän ei näe mitään positiivista kotona työttömänä olemisessä.

Taloudellinen puoli näkyi vahvasti jokaisen haastateltavan vastauksissa. Moni koki pärjäävänsä elämässä, kunhan sai laskut maksettua ja ruokaa ostettua, mutta osa mainitsi, että on ollut aikoja, jolloin jostain tärkeästäkin on joutunut karsimaan. Erityisen ikävää joidenkin haastateltavien mielestä oli, jos lapset eivät saaneet välttämättömiä tarvitsemiaan asioita ja joutuivat kärsimään työttömyydestä johtuvasta rahan niukkuudesta.

"Kaikkein ikävintä on jos ei ole rahaa normaaleihin tarpeisiin mitä elämässä on. On ollu aikoja, että on joutunut kuun lopussa lainaamaan kaksikymppiä, että saa viimisellä viikolla ruokaa."

9.1.2 Fyysiset vaikutukset

Monet haastateltavista kertoivat, että heidän fyysinen vireystilansa parani työssäkäynnin myötä. Kunnan kohoamisen mainitsi moni haastateltavista. Haastateltavat kertoivat, että esimerkiksi työmatkat ja työskentely yleisesti nostattivat fyysistä kuntoa. Myös henkisen vireystilan nousun myötä haastateltavat kokivat jaksavansa fyysisiä askareita enemmän. Perheen fyysiseen hyvinvointiin haastateltavat eivät nähneet työllisyystilanteen aiheuttamia muutoksia, mutta jos haastateltavan oma kunto nousi työssä ollessa, se auttoi haastateltavaa jaksamaan muun muassa tekemään kotitöitä ja seurustelemaan perheenjäsenten kanssa enemmän.

Kenelläkään haastateltavista ei ollut mielestään muita työttömyydestä johtuvia fyysisiä oireita kuin kunnan väheneminen. Esimerkiksi unettomuutta ei potanut kukaan haastateltavista. Kunnan vähenemisenkin mainitsi vain osa haastateltavista. Muutama haastateltava harrasti jopa enemmän liikuntaa työttömänä ollessaan muun muassa kuntosalin ja lenkkeilyn muodossa. Haastateltavat eivät huomanneet perheenjäsenissään suoria fyysisiä reagoiteja liittyen haastateltavan työtilanteeseen. Haastateltavat kertoivat, että asiat oli selvitetty kotona hyvin, joten esimerkiksi lasten pettymykset joissain työttömyydestä johtuneissa tilanteissa olivat vain ohimeneviä, eivätkä ehtineet aiheuttaa fyysisiä vaikutuksia.

9.1.3 Sosiaaliset vaikutukset

Eräs haastateltava mainitsi, että hän ei halua asua seurustelukumppaninsa kanssa yhdessä, koska se ei olisi kannattavaa taloudellisesti. Haastattelusta voi helposti huomata, kuinka työllisyys vaikuttaa selvästi henkilön sosiaaliseen elämään ja ihmisiin hänen ympärillään. Haastateltava sai jotain rahallista tukea yhteiskunnalta, joka olisi kärsinyt yhdessä asumisesta jonkun suurituloisen henkilön kanssa. Jos henkilö olisi paremmin palkatussa työssä, hänen asumisjärjestelynsä voisivat olla toisenlaiset. Vaikutus kumppanin ja haastateltavan parisuhteeseen oli tälle haastateltavalle.

"Hänel on hyvinpalkattu työ ja minä olen työtön. Siin on yks syy minkä takia ei olis ees käytännöllistä asua ees saman katon alla."

Eräs haastateltavista koki, että hän näkee työttömänä olossa enemmän plussapuolia kuin työelämässä olemisessa. Hän kertoi, ettei pitänyt siitä, että töissä täytyy olla välillä sosiaalinen vaikei huvittaisi. Töillä oli hänen mielestään lähes pakonomaisesti sosiaalistava vaikutus. Sama haastateltava piti kuitenkin töissä käymisestä, silloin kun hän sai tehdä normaalia 8 tunnin työpäivää lyhyempää päivää. Hän koki myös, että hän sai samalla lyötyä kaksi kärpystä yhdellä iskulla, koska hänen seurustelukumppaninsa asui työpaikan lähellä, joten hänen luonaan oli helppo piipahtaa työpäivän päätteeksi. Toisin sanoen haastateltavan työssäkäynti motivoi häntä myös pitämään yllä parempaa suhdetta kumppaniinsa.

Eräs haastateltavista kertoi, että hänen arvostuksensa läheisten silmissä on noussut reippaasti työssäkäynnin myötä. Silloin, kun haastateltava oli työttömänä, hänen tekemisiään ei arvostettu niin paljon, vaikka hän yritti mm. myydä itse valmistamiaan käsitöitä. Hän koki myös jäävänsä ulkopuoliseksi joissakin sosiaalisissa tilanteissa, koska ei päässyt osallistumaan esim. työssäkäyntiä koskeviin keskusteluihin. Läheisten suhtautuminen haastateltavan työssäkäyntiin selvästi motivoi haastateltavaa käymään töissä, koska näin hän pääsi läheisemmäksi perheensä ja sukulaistensa kanssa:

"Silloin kun olin täysin työttömänä kotona, enkä ole ollut missään toiminassa mukana, niin en saanut sukulaisilta arvostusta. Sukulaiset pitää aivan eri arvossa, kun käy edes jossain."

Eräs haastateltava kertoi, että hän oli tottunut elämään pienillä tuloilla pienestä pitäen. Hänellä oli ollut perheessään aivan pienestä pitäen sellaiset elinot, että rahaa ei koskaan ollut kovinkaan paljon. Haastateltava pohti, että se saattoi olla syy, miksi häntä ei haittaa niin paljon kuin monia muita hänen läheisiään olla työttömänä. Tämä haastateltava on mahdollisesti omasta mielestään imenyt itseensä lapsuudessaan joitakin työntekoon liittyviä perherooleja. Hänen vanhempiaan ei ollut haitannut olla työttömänä tai vähävarainen, joten se ei häntäkään haitannut erityisesti. Silti haastateltava kertoi, että työnteko on hänelle tärkeä asia. Hänen pääpointtinsa oli, että elämä ei ole huonoa, vaikka olisi ilman töitä tai vähävarainen. Hänen koko perheensä ajatteli samalla tavalla, joten heillä haastateltavan työssäkäynti tai työttömyys ei vaikuttanut perheeseen millään tavalla.

Perheroolit eivät olleet muuttuneet haastateltujen perheissä radikaalisti työttömyyden ja työssäolon vaihteluiden takia. Se, kuka oli enemmän kotona, teki suurimmassa

osassa haastateltujen perheistä enemmän kotitöitä, mutta poikkeuksiakin löytyi. Poikkeukset olivat kaikki sellaisia, että perheen naispuolinen aikuinen teki enemmän kotitöitä riippumatta perheen työllisyystilanteista. Kukaan haastatelluista ei sanonut, että esimerkiksi perheen sisäisissä valtasuhteissa olisi tapahtunut muutoksia työllisyystilanteen mukaan. Kenelläkään haastatelluista ei ollut kovin vahvaa näkemystä siitä, että ihmisen arvostus koostuisi suurelta osin siitä, onko hän työssä vai ei.

9.2 Perheen vaikutus perheenjäsenen työttömyydestä johtuvien negatiivisten ja positiivisten seurausten käsittelyssä?

Yksi haastateltavista kertoi, että hänen päivärytmensä oli aivan sekaisin, kun hänellä oli työttömyysjaksoja samalla, kun hän oli sinkkuna. Nykyisin parisuhteessa lapsiperheessä asuva haastateltava kertoi, että hänellä ei muutu päivärytmi yhtään työllisyystilanteen mukaan. Erityisesti lapset olivat hänen mielestään syy siihen, että päivärytmi pysyi kunnossa. Haastateltava kertoi, että hän ei välittänyt päivärytmistään sinkkuna niin paljon kuin nykyään. Lapsilla kuitenkin jatkui aina sama päivärytmi, vaikka vanhempi olisi ollut kotona tai työttömänä. Erityisesti lasten läsnäolo vaikutti siihen, että haastateltavan unirytmi pysyi kunnossa ja mielenvireys hyvänä.

Toinen haastateltava antoi päinvastaisia ajatuksia. Hän oli huomannut, että lapset eivät olleet tasapainottaneet hänen päivärytmiaan, vaan hän puolestaan itse oli epätasapainottanut lastensa päivärytmejä. Esimerkiksi haastateltavan ja hänen lastensa unirytmit ja ateriavälit saattoivat muuttua rankasti haastateltavan mielestä huonompaan suuntaan ja epäsäännöllisiksi, jos haastateltava oli työttömänä. Haastateltava kertoi olevansa passiivisempi työttömänä ja toisin kuin edellä mainittu toinen haastateltava hänen passiivisuuttaan ja välinpitämättömyyttä päivärytmejä kohtaan lapset eivät poistaneet. Haastateltava koki asiasta ahdistusta ja hän pelkäsi työttömäksi jäämistä sen takia.

Eräs haastateltavista oli kokenut juuri puolisonsa vakavan sairastumisen. Puoliso oli joutunut sairaalaan, jossa hänen tilansa oli lopulta todettu pysyvästi sairaaksi, eli puoliso ei koskaan pääsisi enää asumaan takaisin kotiin. Haastateltava koki, että työssäkäynti auttoi häntä jaksamaan vaikean asian yli. Hän oli kertonut kaikille työkavereille asiasta ja asia oli käsitelty työpaikalla, jottei kukaan ihmettelisi, jos haastateltava olisi allapäin töissä. Hänen lapsensa asuivat kaukana hänen omasta kodistaan, joten hänelle

oli tullut suuri muutos, kun hän oli joutunut alkamaan pyörittää kotitaloutta yksin. Haastateltava kertoi, että hänelle oli ollut todella suuri hyöty työkavereista asian käsittelyssä. Tällä tavalla perheen ongelmat eivät olleet vaikuttaneet henkilön työllistymiseen, koska työpaikka oli suhtautunut asiaan myötämielisesti. Jos työpaikka ei olisi ymmärtänyt asiaa, haastateltava olisi saattanut joutua jäämään pois töistä. Jos asia ei olisi näin onnellisella tolalla, haastateltavan kumppani olisi saattanut aiheuttaa haastateltavalle vaikeuksia työllisyystilanteen kanssa:

"Että helmikuussa kaikk sattui. Mä olin sillo kuusaalla töissä. Alussaha se oli vaikeeta. Sitte oli viel työttömänä. Mut sitku mä pääsin tänne, ni mä sain muuta ajateltavaa eikä pyöri sit muut niin paljo mieles."

Haastateltavista ne, keiden perheessä oli joko sairas kumppani tai lapsi, sanoivat sen vaikuttaneen heidän työllisyyteensä. Osa oli joutunut jäämään jopa kokonaan töistä pois tai vähintään kartoittamaan tarkasti, millaisen työn ottaa vastaan. Kaksi haastateltavista sanoi, että nykyinen työpaikka oli mukavan joustava, jos hänen tarvitsi lähteä kesken työpäivän auttamaan sairasta läheistään. Yksi haastateltavista kertoi työn olevan hänelle niin tärkeä, että hän ei suostuisi jäämään kovinkaan helposti työelämästä pois. Hän oli kuitenkin ollut usean vuoden ajan pois työelämästä lapsensa sairauden vuoksi, eikä pitänyt asiaa häntä itseään harmittavana. Hyvä syy, eli lapsen sairaus, oli auttanut häntä käsittelemään työttömänä olemista eikä se tuntunut enää niin painavalta asialta.

Työttömänä olemisen plussapuolia tiedusteltaessa lähes kaikki henkilöt, joilla oli lapsia, sanoivat lapsen kanssa vietetyn ajan lisääntyneen ja sen olleen mukava asia. Melkein kaikki lapsiperheissä asuvat haastateltavat kertoivat heidän lastensa olevan iloisia, jos vanhempi on paljon kotona. Kukaan haastateltavista ei tuonut ilmi, että lapsi olisi kuitenkaan passivoinut häntä työnhaussa, vaikka heidän kanssaan oli mukava olla paljon kotona. Muun muassa taloudellinen puoli palkansaannin myötä, sosiaalinen kanssakäyminen työssä ja elämän sisällön lisääntyminen motivoivat henkilöitä etsimään töitä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yleisesti haastatteluissa minua yllätti piirre, että useat haastateltavista henkilöistä kertoivat, etteivät he olleet ajatelleet kysyttäviä asioita perheensä kantilta kovinkaan laajasti. Tiedostamattaan he olivat kuitenkin ajatelleet paljon työn vaikutusta perheisiin, koska heillä oli paljon valmiita mielipiteitä kysyttävistä asioista. Toisaalta haastatteluista löytyi pari haastateltavaa, jotka tuntuivat unohtaneensa jossain elämänsä vaiheessa oman hyvinvointinsa perheensä hyvinvoinnin alle eli he olivat ajatelleet tietoisesti usein oman työttömyytensä vaikutuksia perheeseen. Haastateltavilla oli paljolti toisistaan eroavia mielipiteitä. Joissain asioissa he kuitenkin olivat hyvin samanlaisia, joka saattaa selittyä sillä, että monilla oli samantyylinen työ- ja elämäntilanne toisiinsa nähden.

Haastateltavista moni, joilla oli ollut paljon työttömyyshistoriaa, seurusteli tällä hetkellä samantyyppisen työhistorian omistavan henkilön kanssa. Lähes kaikki haastateltavat olivat oppineet elämään pienillä tuloilla tarpeen vaatiessa, vaikka kovin moni ei rahaa hirveästi säästämään pystynyt. Kenelläkään haastateltavista perhe ei reagoinut vahvasti työttömyydestä johtuvaan rahan niukkuuteen. Kaksi haastateltavaa pohti syytä reagoinnin vähyyteen, ja molemmat totesivat, että heidän perheensä oli luultavasti tottunut tulemaan toimeen jo pitkään jatkuneen rahan vähyyden kanssa. Moni haastateltavista oli iloinen, että heidän perheensä tukivat heitä työttömyyden kestämisessä tukemalla työttömyyden aikana työtöntä perheenjäsentä.

Haastatteluista huomasin selvästi sen, että kumppanin vaikutuksella on suuri merkitys henkilön hyvinvointiin työssäkäyntiin liittyvien kysymysten saralta. Jos kumppani tukee ja on ymmärtäväinen, toisen osapuolen on helpompi tehdä hänelle mieluisat ratkaisut. Ihminen voi mennä töihin, kun kokee tilanteen sopivaksi. Jotkut haastateltavista kokivat kuitenkin myös toisen negatiivisen painostuksen olevan motivaatiotekijä töihin lähtöön, vaikka se ei välttämättä tuntunut mukavalta. Yksi haastateltavista esimerkiksi koki painetta siirtyä työelämään, koska hänen puolisonsa piti ideaa tärkeänä.

Haastatteluissa tuli selvästi ilmi, että useat haastateltavat pitivät monia muita työstä saatavia hyötypuolia tärkeämpinä kuin taloudellinen hyöty. He kokivat kumppaniensa ja lastensa saavan enemmän hyötyä henkilön oman jaksamisen parantumisesta kuin

esimerkiksi perheen rahatalouden parantumisesta. Monet haastateltavat kuvasivat olevansa mukavampaa seuraa perheilleen, kun he saavat itselleen arvostusta työnteosta. Työssäkäynti vaikutti siis positiivisesti perheisiin, koska työssäkäyvä haastateltava koki olevansa paremmalla tuulella yleisesti ollessaan kiinni työelämässä.

Monet haastattelemani henkilöt kertoivat olevansa mielestään selviytyjiä. He eivät luovuttaneet elämässä helposti. Saattaa olla, että heillä oli tämän takia myös lähes poikkeuksetta lämpimät välit perheenjäseniinsä, koska haastateltavat pitivät perhettä tärkeänä voimatekijänä. Voi olla, että lyhyissä haastatteluissa ei tullut ilmi haastateltavien elämien kaikkia osapuolia täysin tarkasti, mutta yleisesti haastateltavat vaikuttivat tyytyväisiltä elämäntilanteisiinsa. Moni puhui kumppaneistaan ja lapsistaan paljon sekä osoitti, että arvostavat heidän tekemisiään. Arvostusta haastateltavat kokivat saavansa perheiltään riippumatta siitä olivatko he töissä vai eivät. Vaikka joidenkin kumppanit saattoivat kommentoida haastateltavan työssäkäyntiä, kukaan ei maininnut, että työtilanteista olisi joskus noussut parisuhdetta uhannut vaaratekijä. Työssäkäynti vaikutti paljon perheisiin, mutta se ei kuitenkaan useimmissa tapauksissa ollut aiheuttanut suurempia kriisitilanteita perheiden sisällä.

Perheenjäsenet vaikuttivat selvästi työttömyyden käsittelyssä. Jos perhettä uhkasi jonkin vaara, kuten esimerkiksi perheenjäsenen sairastuminen, työssäkäynti jäi helposti taka-alalle ja haastateltava saattoi esimerkiksi jäädä kotiin hoitamaan läheistään. Perhe saattoi kannustamalla, uhkaamalla, huomauttelemalla tai alitajuisesti reagoimalla vaikuttaa henkilön työasioihin ja tätä kautta myös työttömyyden käsittelyyn. Haastateltavien joukossa tuli selvästi enemmän esille perheenjäsenten auttava rooli kuin negatiivinen rooli työttömyyden käsittelyssä. Useat haastateltavat kertoivat kuitenkin monia esimerkkejä nykyisestä ja entisistä kumppaneistaan, jotka jollain tavalla olivat aiheuttaneet mielipahaa haastateltavalle hänen työllisyystilanteestaan. Lapset eivät olleet vaikuttaneet negatiivisesti kenenkään haastateltavan työttömyyden käsittelyssä.

10.1 Pohdinta

Opinnäytetyö oli prosessina odotusteni mukainen. Halusin tehdä opinnäytetyöni yksin, jotta minun ei tarvitsisi sovittaa aikataulujani kenenkään toisen opiskelijan mukaan. Myös se, että halusin opinnäytetyöstäni täysin omannäköiseni, vaikutti valintaani.

Keskustelin kuitenkin monen opiskelijatoverini kanssa heidän opinnäytetöistään, jos minusta tuntui, että halusin keskustella mieltä polttavista kysymyksistä. Tutkimuskysymyksiä oli mietittävä tarkkaan, jotta opinnäytetyöstä ei tulisi liian laaja. Onnistuin tässä rajauksessa mielestäni hyvin. Prosessi eteni sujuvasti alusta loppuun alle vuodessa. Yhteistyötahojen kanssa työskentely kävi sujuvasti, eikä suurempia ongelmia ilmestynyt missään vaiheessa. Ainoa yllättävä tekijä loppujen lopuksi oli, että pientä hienosäätöä oli paljon.

Prosessi eteni hieman sykleittäin, mutta tahti oli kuitenkin melko tasaista. Olisin voinut olla hieman useammin yhteydessä ohjaavaan opettajaani, vaikka sain häneltä alkupuolella todella hyvät ohjeet opinnäytetyöhöni. Haastattelut olivat mielenkiintoinen osa prosessia. Aluksi ja nyt jälkepäinkin mietittynä pidän haastattelujen tekemistä hyvänä tiedonkeruutapana opinnäytetyössäni. Sain haastattelut helposti järjestettyä, kunhan ensin keksin kysyä Kouvolan Korttelikodit ry:ltä yhteistyöhalukkuutta. Onnekseni sekä KymiCaren Minna Veistilä ja Korttelikotien henkilökunta olivat hyvin helposti tavoitettavissa, joten yhteistyössä ei tullut ongelmia missään vaiheessa.

Sain opinnäytetyöstä paljon oppia ison kirjallisen työn tekemiseen. Opin järjestelmään pienistä eri osioista suuren kokonaisuuden, joka palvelee työn toimeksiantajan tarpeita. Pyrin ajattelemaan opinnäytetyöni aiheita useista näkökulmista. Suuren työn järjestely vaati paljon järjestelytaitoja, jotta kaikki vaadittavat osa-alueet näkyisivät lopullisessa työssä. Eniten aikaa yksittäiseen tehtävään kului haastattelulomakkeeseen. Tein haastattelulomakkeesta loppujen lopuksi apurungon itselleni, koska päätin suorittaa haastattelun hyvin vapaamuotoisena.

10.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Opinnäytetyöni kattaa vain pienen otoksen aihepiirien tiimoilta, joten se ei selvitä tyhjentävästi tutkimuskysymyksiini vastauksia. Jokainen haastateltavistani kuitenkin paneutui haastatteluun ajatuksella ja kertoi omia näkemyksiään, joten materiaali on luotettavaa tältä osin. Haastateltavien nimeä ei kysytty opinnäytetyössäni, joten he saattoivat huoletta kertoa omista asioistaan vailla riskiä henkilöllisyytensä paljastumisesta.

Litteroin sanasta sanaan suurimman osan 11 haastattelustani. Ne ovat luotettavia kokonaisuudessaan, mutta kirjoittamani haastattelut saattoivat sisältää jonkin asiavirheen tai niistä saattoi uupua jotain, jota haastateltava oli sanonut. Kirjoitetut haastattelu olivat kuitenkin niin mielestäni tarpeeksi tarkkoja opinnäytetyöhön käyttöä varten, koska olin kuitenkin tehnyt haastattelujen aikana selviä muistiinpanoja. Haastattelut käsitteelin täysin omana tietonani ja salassapitovelvollisuus piti täysin.

On mahdollista, että haastateltavani eivät kehdanneet kertoa kaikkea, mitä heidän mieleensä tuli. Jos olisin tehnyt opinnäytetyöni esimerkiksi pelkällä lomakkeella, johon tutkimushenkilöt olisivat vastanneet, he olisivat voineet kertoa arkaluontoisempia asioita. Toisaalta haastateltaessa saatoin kertoa jokaiselle yksilökohtaisesti, mistä haastattelussa oli tarkalleen kyse ja vastaila haastateltavien kysymyksiin. Tämän uskoin lisäävän haastateltavien luottamusta itseeni ja opinnäytetyöhöni sekä antaneen tätä kautta lisää luotettavuutta vastauksiin.

10.3 Jatkotutkimusaiheita

Minulle heräsi monia jatkotutkimusaiheita koko opinnäytetyöprosessin ajan. Ylipääntensä ensimmäisen tutkimuskysymyksenä olisi voinut kääntää toisin päin käsittämään miten perheenjäsenten työttömyys vaikuttaa haastateltavaan. Perheen ja työttömyyden suhteesta olisi saatu tämän jälkeen hieno ja laaja paketti, jossa olisi monia osa-alueita näkyvillä. Olisi myös mielenkiintoista tutkia, kuinka paljon loppujen lopuksi perheenjäsenten työttömyys vaikuttaa perheeseen ja kuinka paljon vaikutuksia tulee perheen ulkopuolelta. Pelko mainittiin usein haastateltavien puheissa, ja näitä työttömyyteen liittyviä pelkoja ja niiden vaikutuksia olisi kiinnostava lukea.

Isompi otanta erilaisista taustoista tulevista ihmisistä olisi hienoa nähdä opinnäytetyöni aihepiirien tiimoilta. Minun haastateltavistani kaikki olivat vähintään kohtuullisen hyviä elämänhallinnassaan, mutta jos haastateltavat olisivat kärsineet vakavista elämänhallinnan ongelmista, tulokset olisivat voineet olla aivan erilaisia. Olisi hienoa, jos joku toinen opiskelija tutkisi esimerkiksi heitä, jotka olisivat vasta äskettäin jääneet työttömiksi, tai heitä, jotka ovat olleet työttömänä lähes koko ikänsä.

LÄHTEET

Böök, M. 2001. Vanhemmuus ja vanhemmuuden diskurssi työttömyystilanteessa. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Etelä-Suomen Sanomat. 2013. Pitkäaikaistyötön saa vastuuvallmentajan. Saatavissa: <http://www.ess.fi/?article=399181> [viitattu 22.1.2013].

Findikaattorin www-sivut. 2013. Pitkäaikaistyöttömät. Saatavissa: <http://www.findikaattori.fi/fi/37> [viitattu 22.01.2013].

Findikaattorin www-sivut. 2013. Työttömyysaste. Saatavissa: <http://www.findikaattori.fi/fi/34> [viitattu 13.03.2013].

Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. 2008. Päihdehoitotyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heponiemi T., Wahlström M., Elovainio M., Sinervo T., Raito A-M. & Keskimäki I. 2008. Katsaus työttömyyden ja terveyden välisiin yhteyksiin. Edita Publishing Oy.

Hietaniemi, E. 2003. Aktivointi - elämänhallinta - sosiaalista pääomaa. Pohdinta ikääntyvien työttömien elämänhallinnan tekijöistä ja syrjäytymistä torjuvien toimenpiteiden merkityksestä. Työpoliittinen aikakauskirja 4/2003. Saatavissa: http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/aikakausi/tak/TAK_2003_4_3.pdf [viitattu 11.2.2013].

Holmia, S., Murtonen, I., Myllymäki, H. & Valtonen K. 2008. Sisätautien, kirurgisten sairauksien ja syöpätautien hoitotyö. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Inkinen, M., Partanen, A. & Sutinen, T. 2003. Päihdehoitotyö. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Karppi, S.-L. 2009. Kela. Toimintakyky on selviytymistä elämän haasteista. Saatavissa: <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/261006153959HJ?OpenDocument> [viitattu 12.2.2013].

Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry:n www-sivut. Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry.
Saatavissa: <http://www.kouvolankorttelikodit.fi/yhdistys> [viitattu 3.2.2013].

KymiCaren www-sivut. Sosiaali- ja terveystieteiden osaamiskeskittymä KymiCare. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/Ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4lle/TKI/TKI-osaamiskeskittym%C3%A4t/KymiCare/> [viitattu 3.2.2013].

Lehto, P. Syrjäytyminen. Mielenterveys.info:n www-sivut. Saatavissa: http://mielenterveys.info/ongelma_syrjaytyminen.html [viitattu 11.2.2013].

Mannila, S. & Martikainen, P. Työttömyys. Suomalaisten terveys. Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00011 [viitattu 12.2.2013].

Nyyti ry:n www-sivut. 2012. Elämänhallinta - Henkinen voimavara. Saatavissa: <https://www.nyyti.fi/tietoa/elamanhallinta/> [viitattu 11.2.2013].

Pojjula, S. 2003. Miten selviytyä työpaikan menetyksestä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Punkka, P. 2013. Tuhlataan elämä ja miljoona euroa. Helsingin sanomat 29.1.2013.

Saikka P. 2011. Pitkäaikaistyöttömien kuntoutuksen tutkimus. Saatavissa: <http://www.kuntoutusportti.fi/portal/fi/tutkimus/tutkimuskohteita/kohderyhmat/pitkaikaistyottomat/> [viitattu 22.01.2013].

Talouselämän www-sivut. 2012. Joka toinen pitkäaikaistyötön yritetään saada töihin. Saatavissa: <http://www.talouselama.fi/uutiset/joka+toinen+pitkaaikaistyoton+yritetaan+saada+toi hin/a2140965> [viitattu: 22.01.2013].

Taloussanomien www-sivut. 2010. Alle 45-vuotiaille työ ei ole itseisarvo. Saatavissa: <http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2010/04/13/alle-45-vuotiaille-tyo-ei-ole-itseisarvo/20105183/139> [viitattu 6.2.2013].

Taloussanomien www-sivut. 2013. Määräaikainen työ ei innosta lapsen saamiseen. Saatavissa: <http://www.taloussanomiat.fi/tyomarkkinat/2013/01/31/maaraaikainen-tyo-ei-innosta-lapsen-saamiseen/20131754/12> [viitattu 13.3.2013].

Taloussanomien www-sivut. 1999. Vakituinen työ tärkeintä. Saatavissa: <http://www.taloussanomiat.fi/arkisto/1999/02/11/vakituinen-tyo-tarkeinta/199918885/12> [viitattu 13.03.2013].

Tilastokeskus. 2008. Tilastokeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen vertailu. Tilastokeskuksen www-sivut. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2008-02-19_men_002.html [viitattu: 22.01.2013].

Tilastokeskus. 2013. Työvoimatutkimus. Tilastokeskuksen www-sivut. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/tyti/index.html> [viitattu 22.01.2013].

Tohtori.fi:n www-sivut. 2010. Suomalaistutkimus: Määräaikaiset työsuhteet vaikuttavat negatiivisesti työntekijöiden hyvinvointiin. Saatavissa: <http://www.tohtori.fi/?page=7236802&id=2417835> [viitattu 13.03.2013].

Työ- ja Elinkeinoministeriö. 2008. Työ- ja elinkeinoministeriön tutkimuskatsaus: työttömyys vaikuttaa haitallisesti terveyteen ja hyvinvointiin. Työ- ja Elinkeinoministeriön www-sivut. Saatavissa: http://www.tem.fi/index.phtml?96107_m=91726&s=3407 [viitattu 12.2.2013].

Työ- ja Elinkeinoministeriö. 2009. Työ ei ole vain työtä. Hyvän työn manifesti 2009. Työ- ja Elinkeinoministeriön www-sivut. Saatavissa: http://www.tem.fi/files/22595/hyvan_tyon_manifesti_2009.pdf [viitattu 6.2.2013].

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2009. Työllisyys ja työttömyys eri koulutustasoilla - tilastollinen tarkastelu. Työ- ja Elinkeinoministeriön www-sivut. Saatavissa: http://www.tem.fi/files/23550/Tyottomuus_eri_koulutustasoilla.pdf [viitattu 14.03.2013].

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013. Työllisyyskatsaus. Työ- ja Elinkeinoministeriön www-sivut. Saatavissa: <http://www.tem.fi/files/35516/JOULU12.pdf> [viitattu 22.01.2013].

Työelämään.fi:n www-sivut. Kokoaikainen työsuhde. Saatavissa: <http://www.tyoelamaan.fi/fi-FI/kokoaikainen-tyosuhde/> [viitattu 8.2.2013].

Työelämään.fi:n www-sivut. Määräaikainen työ. Saatavissa: <http://www.tyoelamaan.fi/fi-FI/tyosuhde/tyon-eri-muodot/maaraaikainen-tyo/> [viitattu 8.2.2013].

Työelämään.fi:n www-sivut. Osa-aikainen työsuhde. Saatavissa: <http://www.tyoelamaan.fi/fi-FI/osa-aikainen-tyosuhde/> [viitattu 8.2.2013].

Työelämään.fi:n www-sivut. Työaika. Saatavissa: <http://www.tyoelamaan.fi/fi-FI/tyosuhde/tyoaika> [viitattu 6.2.2013].

Työelämään.fi:n www-sivut. Vakituinen työ. Saatavissa: <http://www.tyoelamaan.fi/fi-FI/vakituinen-tyo/> [viitattu 8.2.2013].

Työelämään.fi:n www-sivut. Vuokratyö. Saatavissa: <http://www.tyoelamaan.fi/fi-FI/vuokraty/> [viitattu 8.2.2013].

Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestön www-sivut. 2008. Työttömien tilanne ja kehittämistarpeet. Saatavissa: http://kolmassectori.net/sata/jarjestokuuleminen_karjalainen.pdf [viitattu 14.03.2013].

Virmasalo I. 2002. Perhe, työttömyys ja lama. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Virtanen, T. 2008. Osa-aikatyö: peikko ja pelastaja. Saatavissa: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu02962.pdf> [viitattu 13.03.2013].

Yleisradio. 2012. Pitkäaikaistyöttömyys on naisille kasvun paikka. Yleisradion www-sivut. Saatavissa:

http://yle.fi/uutiset/pitkaaikaistyottomyys_on_naisille_kasvun_paikka/5059664 [viitattu 22.01.2013].

Yleisradio. 2013. Työttömyys kasvoi tammikuussa Kymenlaaksossa. Yleisradion www-sivut. Saatavissa:

http://yle.fi/uutiset/tyottomyys_kasvoi_tammikuussa_kymenlaaksossa/6513392 [viitattu 13.3.2013].

Teemahaastattelulomake

Liite 1

Haastateltavan nimi:

Haastateltavan ikä:

Haastateltavan sukupuoli:

Haastateltavan perheenjäsenet:

Haastateltavan työhistoria ja koulutushistoria:

Teemat

1. Sosiaalinen

2. Taloudellinen

3. Psykkinen

4. Fyysinen

5. Perheen asema/identiteetti

6. Perheen sisäiset roolit

7. Seksuaalisuus

8. Koulunkäynti/työssäkäynti

Kirjallinen pyyntö haastateltavaksi

Liite 2

"Hei! Nimeni on Ville Valtonen ja olen opinnäytetyötä tekevä sosionomiopiskelija Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyössäni tutkin työttömyyden vaikutuksia perheisiin. Tarkoitukseni on haastatella työttömänä olleita ja tällä hetkellä työttömänä olevia ihmisiä kysellen heidän näkökulmaansa siitä, miten oma työttömyys on vaikuttanut puolisoon/lapsiin. Haastatteluissa haluaisin kuulla ihmisten rehellisiä näkökulmia negatiivisista, neutraaleista ja positiivisista vaikutuksista, eli miten oma työttömyys on vaikuttanut perheenjäseniin sekä ylipäättänsä perheen arkeen. Minulla on haastatteluihin selkeä aiheet sisältävä runko, jonka avulla haastateltavan on helppo kertoa oma näkökantansa. Käyttäisin mieluummin nauhuria haastatteluissa, jotta mikään olennainen ei jää kirjaamatta. Voin kuitenkin tehdä haastattelun myös pelkäämään kirjaamalla itse kynällä paperille, jos haastateltava näin haluaa. Haastateltavat pysyvät täysin anonymeinä eli nimiä en tule käyttämään työssäni. Sukupuolen, iän ja perheenjäsenet haluaisin tietää, koska niillä voi olla merkitystä tutkimuksen kannalta. Olen todella kiitollinen, jos saan kuulla erilaisten ihmisten näkökulmia työttömyyden vaikutuksista perheisiin, koska aihe on todella ajankohtainen ja tarpeellinen.

Kiitos jo etukäteen, jos annat minun haastatella Sinua."